ANALELE
ARCHITECTUREI

SI ALE

ARTELOR CU CARE SE LEAGA

PUBLICATE SUB DIRECTIUNEA

D-LUI

I. N. SOCOLESCU

ARCHITECT SI INGINER

ANUL I

1890

BUCUREŞTI

TIPOGRAFIA CURŢII REGALE **F. GÖBL FII**, PASAGIUL ROMÂN, 12.

1891

ANUL I. — No. 1 IANUARIE 1890.

ANALELE ARCHITECTUREI

ȘI ALE

ARTELOR CU CARE SE LÉGĂ

UN CUVÊNT INAINTE

Orĭ-cine se ocupă cu lucrărĭ de artă, fie architect, sculptor, pictor, inginer, constructor saŭ chiar amator, n'a putut să nu observe cu regret lipsa uneĭ publicațiunĭ speciale de natură a se ocupa cu tóte chestiunile atingătóre de architectură și diversele arte cu care se légă.

Grație uneĭ ințelegerĭ între ómeniĭ specialĭ, ințelegere de mult dorită, s'a hotărît ca cu începere de la 1 Ianuariŭ 1890, să apară în Bucureștĭ „**Analele Architectureĭ** și *ale artelor cu care se légă.*"

Analele Architectureĭ va fi o publicație absolut artistică și stiențifică, în care toțĭ ómeniĭ specialĭ și amatorĭ de ale artelor vor putea sĕ'șĭ astearnă ideile și să discute diferitele chestiunĭ privitóre la artă.

Acestă singură declarație credem că este suficientă a arăta care a fost ideia principală din care s'a născut *Analele Architectureĭ*.

Ceĭ ce aŭ avut curagiul să urnéscă o publicație atât de necesară pe cât este de grea de susținut, la noĭ în țară maĭ cu sémă, aŭ avut în vedere tóte sacrificiele ce vor avea să facă și tóte dificultățile ce vor avea să învingă, dar aŭ speranța că vor întâmpina din partea tutulor, ómenĭ specialĭ și amatorĭ de ale artelor, o aprobare și o încurageare prin susținerea publicațiuneĭ.

DIRECȚIUNEA.

CONCURS INTERNAȚIONAL

PENTRU

PROECTUL CLĂDIREĬ DE ADMINISTRAȚIE A CĂILOR FERATE ROMÂNE

In tóte țĕrile civilisate, când este vorba de a se ridica verĭ o clădire publică, administrațiunile aŭ admis ca normă, consultarea ómenilor specialĭ printr'un concurs.

Acéstă mĕsură este de sigur cea maĭ rațională, căcĭ pe de o parte înlesnește resolvarea problemuluĭ ce și propune, prin diversele soluțiunĭ ce se presintă, și apoĭ permite a se ștĭ, aprópe în mod sigur care este întocmirea cea maĭ proprie a satisface cerințele organisațiiĭ administrațiiĭ ce voește a 'șĭ clădi palatul sĕŭ.

Direcțiunea căilor nóstre ferate, se vede că s'a pătruns de folósele acesteĭ procedărĭ, publicând concurs pentru întocmirea proectuluĭ clădireĭ de administrație, în cuprinsul următor :

Direcțiunea generală a căilor ferate române publică concurs pentru proiectul clădireĭ de administrațiune.

Proiectele se vor primi până în diua de 8 (20) Februarie 1890, orele 4 p. m., și se vor adresa direcțiuneĭ generale, secția P, Gara de Nord, Bucureștĭ.

Proiectul va consta în câte un plan pentru fie-care etagiŭ câte o elevațiune pentru fie-care fațadă și secțiunile necesare.

Planurile vor fi pe scară de 0m.005; elevațiunile și secțiunile pe scara de 0m.001. Tóte desemnurile vor fi cotate cu îngrijire.

Proiectul se va trata ca schiță, prin urmare nu se va studia nicĭ un detaliŭ de construcțiune.

Proiectele nu vor fi semnate, ci vor fi marcate cu o devisă. Numele autoruluĭ proiectuluĭ se va trimite direcțiuneĭ odată cu proiectul într'un plic închis și sigilat pe care va fi indicat devisa alésă.

Lucrările primite vor fi examinate de un juriŭ care se va numi de direcțiunea generală.

Deschiderea plicurilor cu numele autorilor se va face după pronunțarea juriuluĭ.

Direcțiunea acordă treĭ premiĭ care se vor da proiectelor celor maĭ bine studiate în conformitate cu decisiunea juriuluĭ. Premiul I va fi de 3.000 leĭ, premiul II 1.500 leĭ și al III-lea 1.000 leĭ.

Proiectele premiate rĕmân proprietatea direcțiuneĭ.

Planul terenuluĭ și programul după care se va esecuta lucrarea se pot vedea la secretariatul serviciuluĭ lucrărilor nouĭ, calea Griviței No. 80, în tóte zilele de lucru de la orele 11 a. m. până la 6 p. m.

Acest concurs, nu este întâiul la noĭ în țară, și ca maĭ tóte cele din trecut, coprinde óre-care defecte, după părerea nóstră, în organisarea sa.

In general, la noĭ, concursurile aŭ fost întocmite pe base greșite, cerându-se proecte complecte, pe scară mare, cu detaliurĭ de construcție, devise și caete de sarcinĭ, ceea ce reclamă o muncă colosală și în definitiv inutilă, de óre-ce printr'un concurs se caută a se obține o *soluțiune* maĭ întâiŭ și apoĭ se întocmește proectul definitiv cu tóte detaliurile necesare, în care se ține socotélă de tot ce s'a putut observa ca bun în diversele proecte presentate.

Un singur concurs din trecut, cel pentru proectul clădiri Liceuluĭ Sf. Gheorghe, a fost întocmit în condițiunĭ raționale și resultatul dat, s'a vĕḑut cât de folositor a fost.

In concursul pentru proectul clădireĭ administrațiĭ căilor ferate, se vede că o judecată practică a servit de basă la organisarea luĭ.

Maĭ întâiŭ s'a stabilit un program fórte amănunțit — prea amănunțit póte —, din care reese complect tótă organisația și trebuințele administrațiĭ, și de care concurențiĭ are să țină compt în prima linie. Acéstă mĕsură înlesnește fórte mult sarcina concurenților.

A doua mĕsură rațională este și aceia prin care se suprimă lucrările de detaliŭ, devise, etc. carĭ nu fac de cât să îngreunede pe concurențĭ, fără a folosi în ceva uneĭ bune întocmirĭ, și lăsând tot timpul util concurenților pentru a studia o bună combinație de planurĭ și fațade.

Timpul de treĭ lunĭ acordat pentru studiarea și predarea proectelor este aprópe suficient, fiind vorba de un anteproect.

Presentarea proectelor ne semnate, este încă o mĕsură bună căcĭ pune la adăpost pe concurențĭ de influențele personale, de și prin astă mĕsură nu se esclude complect acele influențe.

Recompensarea concurenților triumfătorĭ, cu treĭ premiurĭ, este iarăși bine, de și sumele prevĕḑute ca premiurĭ sunt fórte minime, maĭ cu sémă că nu se prevede nicĭ un avantagiŭ pentru viitor, în cas de executarea proectuluĭ, celuĭ ce obține premiul întâiŭ.

Până acĭ tóte dispozițiunile concursuluĭ sunt bine chibzuite. Vom face însă câte-va observațiĭ asupra unor lipsirĭ ce credem că sunt necesare pentru ca un concurs să presinte tóte garanțiele și tóte îndemnurile pentru concurențĭ.

In prima linie este formarea juriuluĭ, care după noĭ jócă un rol fórte mare.

Suntem sigurĭ că onor. Direcțiune a Căilor Ferate va face tot posibilul ca juriul să se compue din ómenĭ competințĭ și integri, dar nu e maĭ puțin adevĕrat că cel ce îșĭ pune în joc reputația și amorul sĕŭ propriŭ, trebue să știe dinainte cam cine are să'l judece.

Știm de asemenea că e fórte mic numĕrul celor ce ar putea figura pe o listă de alegere, dar cea-ce ar fi fost bine să se știe, era nu anume X sau Y, ci cam din ce fel de specialiștĭ se va compune acel juriŭ,— și din câte persóne.

Acésta are mare importanță; căcĭ de se va compune un juriŭ esclusiv din personalul căilor ferate, e cam greŭ să nu admitem o influență *cât de mică*, din partea direcțiĭ în favórea lucrăreĭ care ar intra mai mult în vederile și preferințele sale personale.

Nu cerem escluderea, dar ar fi bine ca specialiști, afară din administrația căilor ferate, să fie chemațĭ a judeca cu o maĭ mare liniște și maĭ degajațĭ de influențe, diferitele proecte ce se vor presenta.

Și pentru ca preferințe să nu fie în alegere, o tragere la sorțĭ póte că n'ar fi rĕŭ să se facă la ministerul Lucrărilor Publice, după depunerea proectelor, iar numele celor căḑuțĭ la sorțĭ să se cunóscă cu două ḑile înainte de judecarea concursuluĭ.

Inainte de judecare, proectele ar trebui expuse într'un local de exposiție publică, cum este Ateneul, unde să se pótă discuta de presă și ómeniĭ specialĭ, diversele proecte presentate. Acéstă mĕsură ar da și o maĭ mare importanță concursuluĭ.

Dupe judecare, proectele să fie din nou expuse, și avisul juriuluĭ publicat, spre a se putea aprecia de orĭ-ce om special, modu cum s'a urmat judecarea dréptă a proectelor.

Prin ăst procedeŭ concurențiĭ vor fi pușĭ mult la adăpostul influențelor, și juriul va fi maĭ atent la examinarea și la darea avisuluĭ sĕŭ.

Un alt defect al organisăriĭ acestuĭ concurs, este disposițiunea prin care, dupe judecarea concursuluĭ, direcțiunea căilor ferate, se declară stăpână pe proectele premiate și liberă de a face ce va voi cu ele.

Acéstă disposițiune ni se pare nedréptă și fórte păgubitóre concurenților.

Maĭ întâi de tóte un proect este o concepțiune artistică, și prin ăst fapt, proprietatea absolută a celuĭ ce a dat-o la lumină.

Direcțiunea C. F. cumpĕră adesea o locomotivă, un vagon etc., cu care e liberă a face ce vrea, dar nicĭ odată nu s'a gândit a ridica dupe ele numele fabricantuluĭ și a pune pe al altuia saŭ pe al direcțiĭ.

Cum dar s'a găsit cu cale să se dispue ca pentru un proect, concepția și proprietatea artistică a unuĭ architect, să nu se procédă cel puțin ca pentru o locomotivă saŭ orĭ-ce mașină, lăsându-l să 'șĭ termine proectul, să 'șĭ realiseze lucrările, și să și le subscrie cum drept este?

Acele modeste premiĭ prevĕzute, nu pot fi socotite ca preț al cumpĕrăriĭ proectelor, ci cel mult ca o despăgubire de cheltuelile ce a trebuit să facă pentru punerea pe hârtie a concepțiuneĭ.

Orĭ-ce architect, ia parte la un concurs, nu pentru a câștiga un premiŭ, ci pentru a câștiga o luptă în concurență cu ceĭ-l'alțĭ architecțĭ, și a'șĭ putea da numele uneĭ lucrărĭ de artă menită a transmite posterităţiĭ triumful și capacitatea sa.

Printr'un sentiment de încredere în capacitatea architecților se face apel la concursul lor, e deci drept și echitabil ca celor ce rĕspunde la acest apel și ese triumfătorĭ în luptă, să li se dea ce li se cuvine, adică onórea și avantagele de a duce la realisare opera concepută.

Este necontestat că pentru realisarea uneĭ lucrărĭ așea de importante nu este suficient singur un architect, ci trebue să conlucreze cu el un întreg personal auxiliar de inginerĭ și conductorĭ; deci Direcția póte utilisa personalul de care dispune pe o scară fórte mare, puindu-l la lucru sub direcțiunea architectuluĭ șef. In tóte părțile lumiĭ se procedéză ast-fel, și resultatele aŭ fost strălucite.

Deci facem apel la simțimintele de dreptate și echitate a Onor. Direcțiunĭ a căilor ferate, să se hotărască a avea maĭ bine o operă *cu părinți cunoscuți* și probațĭ capabilĭ prin concurs, decât o operă *găsită* saŭ cumpĕrată de ocasie și ne semnată, căruia voește să 'ĭ hărăzéscă în urmă un părinte vitreg ce nicĭ nu o cunóște, nicĭ nu va fi în stare a'ĭ da ființă în mod demn; dar care de va eși bine se va grăbi a trage tóte folósele, *ear* de va eși rĕŭ va arunca relele în spatele aceluĭ ce a dat ideia primitivă dar care n'a fost lăsat a o termina.

Sĕ remâe păuni cu păuni și ciorile cu ciorile, iacă ce este moral și drept.

Cu aceste observațiunĭ încheiăm aceste rêndurĭ, reservêndune a reveni pe viitor în mod maĭ pe larg asupra aceșteĭ importante chestiunĭ a concursurilor.

I. N. Socolescu.

PUBLICUL SI MONUMENTELE

Inceputul e tot-d'a-una greu, zice o vorbă veche româneascǎ, și pentru noĭ ómenĭ specialĭ carĭ n'avem obiceiul și înlesnirea scriereĭ, simțim felurite greutățĭ și surprinderĭ, asemănate cu fioriĭ actoruluĭ începător, care pentru întâiașĭ dată dă cu ochiĭ de focul rampeĭ. De la primirea ce ne va face publicul, atârnă sorțiĭ isbândeĭ pentru noĭ, și comptăm pe îngăduința sa.

Așa dar începem :

In chestiunĭ de artă, și maĭ cu seamă în architectură, judecata uneĭ opere e anevoiósă de făcut, fiind că se cere un complex de ideĭ și cunoscințe, pentru care trebue maĭ dinainte multă preparațiune. De câte orĭ n'am vĕdut publicul admirând lucrurĭ care n'ar trebui băgate în sémă, și trecând cu vederea peste frumusețele arteĭ, la care ar fi trebuit să rĕmâe înmărmurit! Pentru generalitatea ómenilor, și vorbesc de clasa instruită a societățeĭ nóstre, o clădire a căreĭ fațadă e de peatră saŭ de tencuială, e tot una, destul să fie cu ciubuce, și să aibă frontóne netrebuinciόse, și colóne înșirate, fără de care nu 'șĭ ar putea închipui clădirea, dacă e zidită acum, și în cazul când clădirea e veche, cel mult trece pe lângă dênsa, dacă 'ĭ e drumul pe acolo; căcĭ mulțumirea sa e deplină, și o privește numaĭ când s'a restaurat, adică dacă s'a făcut maĭ *curată și maĭ frumósă de cât era.*

Nicĭ un sentiment maĭ deosebit nu légă publicul nostru de monumentele vechĭ. El nu se mișcă, și nicĭ nu vrea să știe când se denaturéză exteriorul uneĭ clădirĭ istorice, când se spoiesc zugrăvelile vre uneĭ bisericĭ, saŭ chiar când o zidire întrégă dispare pe neștiute din mijlocul sĕŭ. Acéstă nepăsare firéscă, nu'șĭ are esplicarea de cât în faptul, că așa se petrece cu tóte lucrurile la noĭ, că ea caracterizează tótă mișcarea nóstră socială.

Și cu tóte acestea monumentele nu trebuesc lăsate în voia întâmplăreĭ, căcĭ ele sunt o mărturie a veacurilor trecute; a uneĭ națiunĭ, și un isvor de studiŭ pentru artiștĭ în viitor.

Multe persóne presintă tóte aparențele unor cunoscătorĭ în artă, eĭ se servesc cu clișeurĭ de entusiasm, și aŭ unele forme esteriόre bine calculate. Cu chipul acesta scapă aparențele, și trec de ómenĭ cu cultură întinsă, pentru că a vorbi despre artă, e la modă astăzĭ; și cine n'are asemenea darurĭ, e privit ca înapoiat pentru societatea nóstră. Dorința acésta ar fi încurajatóre, și ar fi minunată dacă s'ar aprofunda puțin cunoscințele artistice; căcĭ în starea de astădĭ ele sunt numaĭ o poleială strălucitóre și fără fond.

Sunt arte pe care publicul le gustă maĭ cu înlesnire. Ast-fel, concepțiunile muzicale și literare sunt maĭ ușor de înțeles, pentru că la dênsele inteligența și raționamentul nu jócă nicĭ un rol, de óre-ce ele se adreséză sentimentuluĭ; de asemenea sculptura și pictura sunt și ele lesne admirate de public, pentru că aceste arte aŭ natura în fața lor pe care o imitează; pe când architectura nu derivă de la formele naturale, ea e convențională și 'șĭ trage motivele și concepțiunile sale din societate și din trebuințele viețeĭ.

In asemenea împrejurărĭ e firesc lucru ca publicul să preîntâmpine greutățĭ în judecarea uneĭ opere de architectură, și chiar are cuvênt până la un punct să fie indiferent în fața unuĭ monument istoric. Artiștiĭ însă sunt datorĭ să lumineze publicul, să-ĭ formeze gustul încetul cu încetul, și să atragă privirile persónelor care se ocupă cu arta și cu istoria némuluĭ.

In țările unde numĕrul artiștilor e mare eĭ fac parte din public, când nu e vorba de opera vre unuia dintrênșiĭ. Acolo publicul ia parte la tóte mișcările artistice. Monumentele în jurul cărora trăesc sunt o glorie pentru dênșiĭ; și nu s'ar putea cine-va atinge de o piată a uneĭ clădirĭ, fără a'șĭ atrage indignarea și ocara generală.

De câte orĭ nu întâlnește cine-va în Italia ómenĭ de rând, impresionându-se la vederea mărețelor opere din trecut, admirând portalul uneĭ catedrale, orĭ privind cu nesațiu frumusețea formelor exteriόre a întreguluĭ clădireĭ. De câte orĭ contemplând picturele maeștrilor renașteriĭ, nu vedĭ publicul esclamând cu pasiune într'o limbă dulce : *O dio che bellezza.*

Și cum ar putea fi alt-fel într'o țară încântătóre ca Italia, unde artiștiĭ furnică, și în care tótă lumea are sentimentul frumosuluĭ. Intr'o țară, unde la fie-care pas te loveștĭ de monumente saŭ daĭ de picturele sublime ale luĭ Leonardo da Vinci, Rafaele, Michele Angelo, Tiziano și ale câțĭ alțiĭ! E firesc lucru acolo ca publicul să facă cortegiŭ artiștilor, să-ĭ înțelégă, și să le admire operile.

La Roma se țin conferințe populare în mijlocul ruinelor, unde publicul ascultă cu miile, când pe muntele Palatin istoricul vecheĭ *Roma quadrato*; când sus pe Capitoliul de unde privește panorama măreță a Foruluĭ roman, în care s'a desfășurat pe rând tóte scenele marĭ din viéța Romanilor, când pe Aventin, și așa

treptat Duminecile merge din loc în loc, indeletnicindu-se cu studiul istorieĭ și al lucrărilor de artă. Eată de ce în Italia publicul e inteligent, și are sentimentul frumosuluĭ până și în clasele de jos

Nu s'ar putea óre face cât de puțin și la noĭ pentru acest public care cere, strigă și nu se lasă până nu-ĭ se sulemenește bisericele? De pildă fără să te aștepțĭ, se cere cu stăruință restaurarea bisericeĭ Ionașcu din Slatina, saŭ cine maĭ știe a căreĭ alta, tot atât de neînsemnată ca dênsa.

Norocul însă face că se încuviințéză a se *restaura* sf. Dumitru din Craiova. și în urmă se dă jos la pământ.

Fórte bine, dacă acésta ar fi o glumă.

Publicul necunoscător cere adesea acest soiŭ de înfrumusețărĭ, făcute cu cheltuelĭ marĭ, și cu pierderĭ regretabile pentru artă; vina însă e a statuluĭ, care e respunzător de sumele răŭ întrebuințate, și a artistuluĭ care e rĕspunzător moralicește de reaua aplicare a principielor cunoscute.

Puțin respect pentru lucrurile vechĭ nu strică.

Când se răzuește o biserică de sus până jos, ridicându'i-se negréla dată de timp; când se reproduce în *fac-simile* un monument, saŭ când se schimbă vre-o parte pentru a'l înfrumuseța, clădirea pierde originalitatea și autenticitatea sa; se comite o barbarie de care publicul nicĭ n'are ideie.

Cu public care nu numaĭ că stă indiferent când se denaturéză un monument, dar care chiar cere să se dea jos o clădire pentru a se înoi, trebue vreme pentru a ajunge la un rezultat practic; trebue ca deșteptându-ĭ sentimentul artistic, să-ĭ se arate tot-de-odată și interesul nobil pentru păstrarea monumentelor.

Eată ce e maĭ grabnic de făcut la noĭ în starea de față.

Subiectul acesta tratat în amănuntele sale, ar forma un volum întreg de povețe sănătóse pentru călăuzirea publiculuĭ, și l'ar încredința că dărnicia nemăsurată pentru restaurarea uneĭ clădirĭ, e dăunatóre adevĕruluĭ științific. In restaurărĭ adesea cele maĭ simple și economice sunt și cele maĭ bune, pentru că diforméză maĭ puțin clădirea, o păstréză în starea sa adevĕrată.

Am zis'o tot-d'auna, că budgetul statuluĭ nostru e încărcat cu cheltuelĭ zadarnice pentru restaurărĭ făcute fără studiĭ, și fără nicĭ o organizație. Din cauza acésta, restaurările nu daŭ rezultatul așteptat, și sunt o povară pentru stat, și o calamitate pentru artă. Vindecarea acestor rele trebue căutată în crearea de instituțiĭ, unde prin discuțiĭ și prin concursurĭ între artiștĭ să se dea o direcție sănătósă, și conform cu cerințele științeĭ moderne.

Sfătuim publicul să rupă cu indiferința, să'șĭ dea puțin ostenéla a vedea lucrurile prin prisma realităţeĭ, și convingându-se de gravitatea răneĭ, pe care numaĭ ceĭ interesațĭ nu vor să o vadă, se va uni cu noĭ pentru a scăpa clădirile de pericolul ce le amenință. Monumentele acestea merită o maĭ bună sórtă, pentru că sunt simbolul concepțiunilor și al faptelor petrecute în viéța ómenilor. Ele sunt călăuza istorieĭ, și dacă vrem să nu șovăim în viéța nóstră, linia de purtare pentru viitor trebue să izvorască din studiul trecutuluĭ, pe care îl vedem cu ochiĭ într'o clădire seculară.

N. Gabrielescu.

DUMITRU BERINDEIU

Astă-ḑĭ când pentru întâia óră apare o Revistă de Architectură în țară, e de datoria nóstră să ne amintim de primul român ce a făcut studiĭ în acéstă ramură, frecuentând cursurile scóleĭ de bele-arte din Paris; scólă căreia datoréză recunoștință uniĭ din colaboratoriĭ *Analelor*.....

Dumitru Berindeiu, abil desemnator, artist cu multe cunoștințe, a lăsat cele maĭ frumóse suvenire profesorilor și colegilor sĕĭ de studiĭ. El a făcut parte din atelierul luĭ Labrouste, artistul ce a avut atâta înrîurire asupra noueĭ architecturĭ franceze și al căruĭ nume e legat de biblioteca Sfînta Geneviève, din fața Panteonuluĭ — monument ce a făcut o adevĕrată revoluțiune în arta modernă.

La retragerea din invĕțământ a luĭ Labrouste, mare parte din elevĭ aŭ trecut sub direcțiunea d-luĭ André „grand prix" din 1847 și unul din ceĭ maĭ eminențĭ profesorĭ; urmênd curentuluĭ, Dumitru Berindeiu continuă învĕțătura în atelierul bĕtrânuluĭ *patron*.

Azĭ încă, după treĭ-ḑecĭ de anĭ..... domnul André vorbește în termenĭ, cât se póte de afectuoșĭ de elevul sĕŭ.

Eminentul nostru maestru, domnul Guadet, camarad de atelier al regretatuluĭ Berindeiu, 'ĭ păstréză o simpatică amintire, de care adesea a făcut părtașă pe tineriĭ românĭ ce aŭ urmat bunelor luĭ consiliĭ.

Intors în țară architectul Berindeiu fundă împreună cu răposatul Fălcoianu și domnul Odobescu, *Revista Română*, unde dete la lumină câte-va studiĭ, carĭ azĭ încă sunt citite cu plăcere, fiind scrise într'un stil atrăgător. Nădăjduim că *Analele Architectureĭ* le vor împrospăta lectorilor eĭ într'o zi, imprimându-le într'un volum.

În cele doue articole, *Bucureștiĭ, studiŭ istoric*, sunt descripțiunĭ pline de interes asupra stăreĭ capitaleĭ în veacurile trecute.

Din *Studiile artistice asupra Romeĭ antice* ce trebuiaŭ să apară în cincĭ părțĭ, nu a vĕḑut lumina de cât una singură într'un articol publicat în 1861.

„Dacă aspirăm la un rol în concertul națiunilor culte, dacă „simțim misiunea nóstră în Orient, trebuie să nu neîngrijim „artele; căcĭ ele vor contribui a forma inima și inteligința „Românilor. În adevĕr când ele vor desvolta și vor înobila „gustul națiuneĭ, simțimêntele și ideile eĭ nu vor rĕmânea în „urmă,"

Cu aceste cuvinte Berindeiu încheiă articolul *Despre arte și despre cultura lor în țara Românéscă*, înainte de a fi făcut cincĭ propunerĭ, carĭ din nenorocire nicĭ până azĭ nu s'aŭ vĕzut tóte realizate.

Ast-fel propunea:

„Crearea a doue *scolĭ special de desemn* în Iașĭ și Bucureștĭ, pentru măestriile ce se reazimă pe desemn și pe matematicele aplicate".

„Aceste doue scolĭ vor avea drept scop d'a preda tinerimeĭ ce se destinéză la industriile desvoltate de arte, cunoștințele teoretice și practice necesariĭ pentru a îmbrățișa o măestrie, și *tinerimeĭ artiste, noțiunile indispensabile pentru a profita de studiile din scóla de arte frumóse.*"

Asemenea scóle abundă în alte țĕrĭ, noĭ însă până azĭ nu am înțeles, saŭ nu vrem să înțelegem că scólelor nóstre de bele-arte le trebue o preparațiune; asupra unuĭ asemenea subiect, căruia interesul nu 'ĭ póte lipsi, colónele Revisteĭ de fată sunt deschise.

A treia propunere a luĭ Berindeiu în 1862 era:

„Crearea a doue scolĭ de arte frumóse în Iașĭ și Bucureștĭ, în care să se studieze *architectura*, pictura și sculptura. În

aceste scolĭ studiile să fie teoretice, practice și istorice.“ După trecere de doĭ anĭ, în 1864 s'aŭ înființat cele douĕ scóle, dar.... aŭ trecut douĕ-zecĭ și cincĭ de anĭ și architectura nu figuréză de cât pe hărtiă, pe program!

Tot în 1862 Berindeiu publică în *Revista Română* o parte din studiul luĭ Reissenberger asupra Curțeĭ de Argeș precedându'l de o *răpide ochire asupra Architectureĭ Bizantine.* Studiul luĭ Reissenberger a fost tradus la 1867 în limba franceză și a însoțit lucrarea domnuluĭ Storck (Modelul bisericeĭ de la Argeș azĭ la muzeŭ) ce a fost expusă la Paris (Expozițiunea universală).

În cestiunea restaurăreĭ monumentuluĭ luĭ Neagoe sunt câte-va puncte carĭ par încă obscure . . . .

„Fruntașul științeĭ archeologice în România“ într'un articol publicat în ziarul *Epoca* (13 Septembre 1887) face o destăinuire de mare importanță.

Înainte de începerea restaurăreĭ a fost numită o comisiune, care a studiat cu atențiune totul —*partea technică se încredințase luĭ Dumitru Berindeiu.* — Un raport a fost alcătuit și prezintat răposatuluĭ Viollet le Duc și domnuluĭ de Baudot, acel raport *stabilea tóte bazele restaurăreĭ*; el a fost aprobat maĭ în totul de architecțiĭ francezĭ și *a servit ca dreptar pururea întregeĭ restaurărĭ.*

Pe cât se sună acel studiŭ complect, acel mult interesant raport a dispărut!......

Cuĭ a fost încredințat și cine e respunzător de dispariția luĭ?

Pentru azĭ amintindu-ne de Berindeiu, să spunem limpede că până la probă contrară, remâne bine stabilit că architectul român studiase serios cestiunea restaurăreĭ Curțiĭ de Argeș. Dacă cum-va printre hârtiile lăsate se va găsi vre-o pagină, de dorit ar fi ca ea să vază lumina cât de curênd.

*

Dómna Dumitru Berindeiu păstréză cu pietate tóte desemnurile, aquarelele, gravurile, fotografiile, biblioteca regretatuluĭ artist. Biblioteca este de o bogăție puțin comună; în afară de scrierĭ de architectură, ca Reynaud, Rondelet, Visconti, Emy, Viollet le Duc, Gailhabaud și câte altele; găsim uvrage de artă, de istoriă, de literatură, de știință, de filosofie. Lanzy, Thierry, Cantu, Charles Blanc, Auguste Comte, Quinet, Sulzer, Victor Cousin, Labarte, Humboldt, Ampère, Laboulaye, Guizot, Vitet, Taine, Planche, Chasles, Egger, Gibbon, Lenormant, Legouvé, Rochette...... sunt nume ce am putut lua în fuga creionuluĭ, în afară bine înțeles de clasiciĭ vechĭ și noĭ.

Alăturĭ cu portretul luĭ Labrouste gravat dupe cunoscutul desemn al luĭ Ingres cu acéstă dedicațiune „à Mr. Berendey. H. Labrouste 1856“ sunt incadrate patru aquarele. Un frontispiciŭ, detaliĭ din templul Vesteĭ din Tivoli și maĭ cu sémă o parte din fațada palatuluĭ Dogilor (Veneția) sunt desemnate cu o minuțiositate impecabilă, colorate cu o sinceritate de artist.

Analele Architectureĭ vor simți de datoriă, de a da lectorilor eĭ copiĭ dupe unele din desemnurile architectuluĭ nostru.

Nu credem că comitem o indiscrețiă de vom spune, că Dómna Berindeiu e în posesiunea unuĭ însemnat numĕr de poeziĭ datorite artistuluĭ, al căruĭ nume am ținut a'l inscrie, chiar în întâiul numĕr al primeĭ Reviste de Architectură ce apare în țară.

STEFAN CIOCARLAN.

INVINGĂTORUL

Ziarul „*l'Art*“, cea maĭ de căpetenie publicațiune artistică din Paris, dând socotélă despre operile de sculptură ale ***artiștilor streinĭ*** expuse în galeriile Expositiuneĭ Universale din 1889, pomenește și de numele sculptorilor noștri Georgescu și Valbudea, aprobând medaliile ce le a conferit juriul internațional.

Act de încuragiare din partea juriuluĭ saŭ răsplata meritată pentru operile sculptorilor românĭ, noĭ trebue să ne simțim mândri de succesul lor și cu atât maĭ mândri cu cât îndreptându-ne privirea, numaĭ cu douâ-ḑecĭ și cincĭ de anĭ înapoĭ, am constat-o, că înainte de acéstă epocă nu numaĭ că nicĭ unuĭ Român nu 'ĭ venise idea d'a îmbrățișa cariera de statuar, dar ceia-ce este maĭ de mirat e că nicĭ chiar vre unuĭ statuar strein, nu'ĭ venise idea d'a se stabili la noĭ și d'a face cel puțin *Busturĭ*, ast-fel cum cu mulțĭ anĭ maĭ din nainte, pictori streinĭ: germanĭ, italienĭ, francesĭ orĭ în trecerea orĭ stabilițĭ definitiv în țară la noĭ aŭ lăsat multe din operile lor care servіră de model acelora dintre Românĭ care îmbrățișară de atuncĭ arta Pictureĭ.

*

D-nu *Stefan Ionescu-Valbudea* fost elev al școleĭ nóstre de Bele-arte din Bucureștĭ, dupe ce primi intr'acéstă scólă lecțiunile D. C. Storck, sculptorul căruia i se datoréză la Bucureștĭ cele dintîiŭ statuĭ și busturĭ; obținând *Marele premiu de streinătate* 'șĭ complectă Instrucția și Educațiunea sa artistică în Academiile din Paris, din Florența și din Roma.

D. Valbudea a espus maĭ multe lucrărĭ atât în streinătate cât și în Țară; acelea însă care personifică maĭ cu deosebire natura talentuluĭ sĕŭ sunt *Mihaĭ Nebunul*, espus și premiat într'una din esposițiunile anuale de la Paris, Statue care aparține Muzeuluĭ nostru național și

«*Invingătorul*» a căreĭ reproducțiune xilographică întovărășeşte acéstă dare de sémă care a fost cumpărat de administrațiunea Ateneuluĭ român și care a avut distinsa onóre să fie medaliat de juriul Expositiuneĭ Universale din Paris.

*

Prin natura temperamentuluĭ sĕŭ artistic, D-l Valbudea e atras de preferință către subiectele energice. D-sale 'ĭ place să reproducă în operile sale *Natura* ce suferă, cu formele contractate maĭ mult de cât *Natura* veselă, surâzătóre cu formele liniștite

Statua luĭ *Marsyas*, grupul luĭ *Laocoon* de Agesander, *Milon de Croton* de Puget, grupul lui *Ugolin* de Carpeaux, sunt modelele..... sunt printre veacurĭ rudele directe ale luĭ *Michaĭ Nebunul* și *Invingĕtorul* D-luĭ Valbudea.

D-l Valbudea a dat *Invingĕtoruluĭ* sĕŭ, una din cele maĭ norocite mișcărĭ cerute de arta sculpturală. Cu torsul viguros, bine sprijinit pe gambe, cu brațele puternice, arătând c'o mână capul victimeĭ sale care zace trântită la picióreleʼĭ și purtând în cea-l'altă mână arma cu care și-a isbit victima, *Invingĕtorul* D-luĭ Valbudea are privirea semĕță și construcțiunea obrazuluĭ pórtă semnele caracteristice ale cruzimeĭ.

El spune d'o dată privitoruluĭ și ce a făcut și ce ar maĭ fi în stare să facă.

Negreșit, dacă am intra în amănuntele diverselor părțĭ ale statueĭ D-luĭ Valbudea, 'ĭ s'ar putea cere rectificarea unora dintr'aceste părțĭ; micșorarea saŭ mărirea altora. Acésta trebue s'o fi vĕzut de mult D-sa și suntem siguri că atuncĭ când resursele Administrațiuneĭ Atheneuluĭ Român, o vor îngădui-o, ea va comanda artistuluĭ forma definitivă a statueĭ sale în *Bronz*, pentru care a fost făcut numaĭ provisoriŭ modelul în platru expus la Paris.

D-l Valbudea 'ĭ va face tóte corecţiunile cerute şi ast-fel póte, frumósa sa statue, va deveni atuncĭ nu numaĭ statuea unuĭ *Invingĕtor*, dar statuea *Invingĕtorul*.

Reproducţiunea xilografică a statueĭ D-luĭ Valbudea este opera unuĭ june artist, D. *Julius Popp* care a fost asemenea elev al scóleĭ nóstre de Bele-Arte din Bucureştĭ, şi a terminat studiile sale la Paris în scóle de arte decorative precum şi a primit consiliile celor maĭ marĭ gravorĭ în lemn cum este Pannemaker şi alţiĭ.

D-sa ne-a dat până acum maĭ multe lucrărĭ demne de remarcat în arta xilografică printre care multe din portretele bărbaţilor noştri iluştriĭ şi maĭ cu sémă o serie de lucrărĭ fórte importante, pentru ilustrarea cărţilor nóstre religióse publicate de imprimeria sfinteĭ Mitropoliĭ din Bucureştĭ.

C. S.

INCERCĂRI ANTICE IN TIMPURILE MODERNE

Inceputul seculuĭ al XIX a fost pentru Europa cultă, o transformare complectă a vieţiĭ sociale şi politice. Instrucţiunea, luase un avînt din ce în ce maĭ mare, şi ea încetase de a maĭ fi privilegiul numaĭ al câtor-va cercurĭ restrânse, ci se respândise asupra tutulor straturilor societăţiĭ. Prin studiul istorieĭ, ómeniĭ făcênd comparaţie între trecut şi actualitate, începură a recunóşte decadenţa societăţiĭ.

Vechia societate cu frivolităţile eĭ 'şĭ terminase firul vieţiĭ, de şi mulţĭ prinţĭ cu curţile lor desfrânate, ţinea cu înverşunare la datinele vechĭ şi vedea în noua stare de lucrurĭ, o ameninţare a existenţeĭ lor.

Revoluţia francesă însă, dădu cea din urmă lovitură, formelor politice şi sociale, ale decadenţeĭ şi ale artelor. Franţa şi franţujiĭ, aruncară pe umerĭ mantia republicană şi nicĭ artele nu aşteptaŭ alt-ceva.

Dómnele din societate introdusese moda tunicelor şi sandalelor, iar câţĭ-va artiştĭ maĭ întreprindătorĭ între care, David Percier şi Fontaine transformară gustul frumosuluĭ. Acéstă schimbare a lucrurilor se lăţi asupra tutulor ramurilor arteĭ, cu o repezeciune miraculósă, graţie — şi terorismuluĭ republican.

Precum moda se ocupa cu transformarea costumelor, aşa şi formele ornamentale artistice, dictaŭ concepţia obiectelor casnice. Decoraţia păreţilor, tavanurilor, mesele scaunele până chiar şi bijuteria adoptase formele antice.

In acelaşĭ timp se făceaŭ de către Stuart şi Revett studiĭ seriόse şi mĕsurătorĭ, după monumentele atice ale Grecieĭ; şi eĭ aŭ fost aceia care a ştiut sĕ deştepte simţul pentru formele şi gustul arteĭ antice. Capo-d'opere antice începură a popula museele lumeĭ culte, şi clişeurĭ scóse după dênsele, se respândiră asupra întregeĭ Europĭ. Ast-fel începuse a se introduce arta antică în timpurile moderne.

Ne ar duce prea departe, a enumera tóte creaţiunile acestuĭ timp, unde ideĭ maĭ sănătóse şi pline de gust, a putut în scurt timp să reînvie antichitatea.

In architectură maĭ cu sémă, progresele sunt fórte marĭ şi graţie acestora, avem adĭ o mulţime de monumente demne de arta antică, care sunt respândite maĭ peste tóte părţile lumeĭ civilisate. Ceĭ maĭ însemnaţĭ architecţĭ care aŭ contribuit la noua direcţiune a arteĭ, a fost în Franţa: Chalgrin, Vignon, Hitorf, Lepère, iar în Germania: Schinkel, Klenze, Semper şi Hansen.

Din nenorocire însă, industria de mică artă saŭ artele decorative, n'aŭ putut progresa treptat cu belele artele propriŭ zise. Se ştie cum diferitele guverne, care consideră arte ca oglinda cultureĭ lor, cum 'şĭ aŭ dat şi 'şĭ dă tóte silinţile, spre a încuraja diferitele manufacturĭ, care se ocupă cu mica artă. Cu tóte acestea, — din lipsa de ómenĭ culţĭ în de ale arteĭ şi a lucrătorilor dibacĭ, cea maĭ mare parte al produselor industriale artistice, se esecut încă după tipicurile vechĭ. Porcelanurile sunt şi azĭ maĭ mult chinese de cât antice. Mobilele se lucréză în mare parte după formele vechĭ baroce, şi bijuteria se evaluéză după mărimea petrelor. Forma şi stilul — sunt încă în cea maĭ mare parte în serviciul modeĭ.

Trebue însă odată să se ştie, că obiecte de gust nu se pot crea, fără lucrătorĭ culţĭ şi pricepuţĭ în elementele arteĭ. Noroc încă, că în timpul de faţă, cu micĭ excepţiĭ, putem zice că am terminat cu strîmbăturile stiluluĭ rococo. Cu tóte acestea, maĭ tóte obiectele de artă ce se concep, aparţin luxuluĭ şi nu pot fi accesibile publiculuĭ în general, şi aicĭ e greşéla— că lucrurile de gust bun nu pot fi curente. Incă sunt o mulţime de fabricĭ care, concurându-se una pe alta, nicĭ nu 'şĭ maĭ daŭ ostenéla, de a eşi la ivélă cu motive noĭ saŭ cu creaţiunĭ studiate. De altă parte, o dată ce un obiect óreşĭ-care de artă, devine de modă, niminea nu se maĭ întrébă, dacă acest copil noŭ născut, îndeplineşte cele două condiţiunĭ esenţiale ale esteticeĭ, adică de a fi util şi frumos. Ce se întâmplă, — maĭ tóte aceste producţiunĭ pier cu timpul, saŭ zis maĭ bine cu termenul vulgar, — es din modă. In belele arte, precum şi în mica artă industrială însă, numaĭ atuncĭ se vor esecuta lucrărĭ clasice, adică de acelea care vor fi admirate şi de posteritate, când condiţiunile esteticeĭ vor fi îndeplinite. Ast-fel, ele vor cădea de sine, ca maĭ tóte obiectele de modă şi nu va rĕmânea după dênsele de cât suvenirul lor ridicol. Cóstumele, mobilele, bronzăria, porcelanurile, sticlăria, şi alte obiecte de concepţie artistică, ne arată până întru cât, prevederile de maĭ sus, sunt adevĕrate.

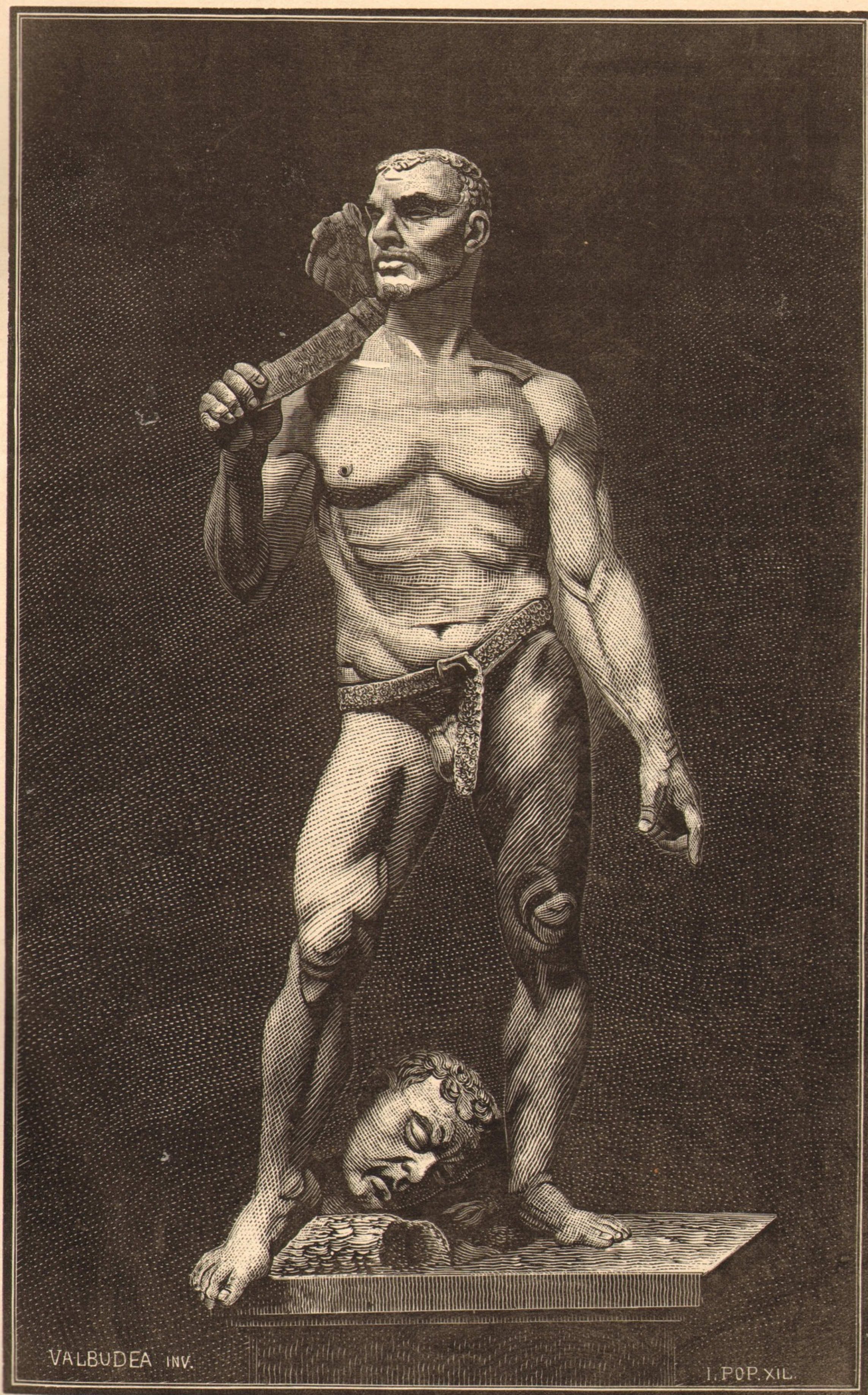
Un punct însă care, caracteriséză direcţiunea artelor în secolul nostru este, că se caută a se da clădirilor proporţiunĭ monumentale, şi construcţiele se esecut în cea maĭ mare parte cu materiale solide şi naturale, îndeplinind în acelaş timp şi o concepţie artistică.

In cele din urmă două secolé, arta era reservată numaĭ unuĭ cerc restrâns, care servea luxuluĭ şi câtor-va capete încoronate azĭ însă—lucrurile saŭ schimbat, şi popórele se întrec prin diferite edificiĭ servind usuluĭ public. Orĭ-ce capitală maĭ importantă, are necesitate să'şĭ aibă bisericele, şcolile, parlamentele, museele, teatrurile, spitalurile, gările, etc. lor. O ast-fel de varietate de concepţiĭ în lucrărĭ, nu s'a maĭ vĕdut, chiar din timpul Romanilor. Este dar cert, că de la societatea modernă să cere resolvare de probleme mult maĭ dificile şi care nicĭ nu eraŭ cunoscute antichităţiĭ.

Multă originalitate vor maĭ avea încă construcţiunele, prin întrebuinţarea feruluĭ la clădirĭ. Exemplele celor din urmă deceniĭ a seculuĭ nostru, precum şi edificiile miraculóse ale exposiţieĭ din Paris, a arătat că cu ferul, se pot crea construcţiunĭ care te pun pe gândurĭ, forma artistică însă, — care să devie structivă, nu se va putea da nicĭ odată acestuĭ material.

Aruncând o privire retrogradă, asupra creaţiunelor celor din urmă cincĭ zecĭ de anĭ şi comparându-le cu composiţiunele seculuĭ trecut, o să observăm, că epoca nóstră se caracteriséză prin un pipăit şi o experimentare de a concepe ideĭ noĭ şi marĭ. Cine însă crede în o desvoltare mare a vieţiĭ,

St. Valbudea

ÎNVINGĔTORUL

— acela va ști că și artele vor ajunge la înălțimea lor. Intrebările pripite saŭ curióse pentru forma lor, nu le va putea respunde de cât istoria.

GHEORGHE MANDREA.

UN CONCURS LA SCÓLA DE BELE-ARTE

In primele zile ale luĭ Noembre un concurs a avut loc la Scóla de bele-arte din Bucureștĭ. Catedra de estetică și istoria artelor de la scóla-soră din Iașĭ fiind vacantă de mult timp, în urma maĭ multor publicărĭ, el s'a săvêrșit în fața uneĭ comisiunĭ compusă din domniĭ Crăciunescu, Speranță și Stăncescu.

Tezele aŭ fost orale și scrise și anume din fie-care câte doue.

Tezele scrise: In cea d'întâiŭ, trasă la sorț, s'a tratat despre „*Policromia în sculptură și architectură*";

iar în a doua: „*Artele plastice la Egipteni, arta decorativă. Costumele militare și civile. Trăsurile, mobilele, stofe, bijuteriĭ, vase, arme, instrumente de muzică.*"

Tezele orale: Prima: „*Ce se înțelege în sculptură prin statuĭ iconice? Dațĭ exemple de cele maĭ însemnate statuĭ iconice, carĭ ne-aŭ rĕmas de la Grecĭ. Comparațĭ bazo-reliefurile din frontonurile templuluĭ Minerveĭ din insula Egina cu bazo-reliefurile din frontonurile Partenonuluĭ. Compoziția și execuția.*"

Secunda: „*Arta la Romanĭ: architectura, pictura, sculptura. Elementele originale și cele împrumutate.*"

După cum orĭ-cine póte vedea, concursul ast-fel cum s'a prezintat a avut maĭ mult aerul ca pentru o catedră de archeologie. Ne așteptam la teze asupra artelor moderne, căcĭ asupra lor va trebui, maĭ cu sémă, un profesor de estetică să atragă atențiunea elevilor. Sorțiĭ alt-fel aŭ decis. Numaĭ anticităței (egiptene, grece și romane) s'aŭ făcut onorurile concursuluĭ.

Auditoriul era format dintr'un restrâns numĕr de persóne. Am remarcat cu plăcere prezința domnuluĭ Odobescu, în al căruĭ curs tipărit de Archeologie se povestește pe larg nenorociile ce a avut să îndure Partenonul. Domnul Odobescu e un profesor care face onóre Universitățiĭ nóstre. Cu cât regret am vĕzut greutățile ce d-sa a avut să încerce în imprimarea studiuluĭ asupra tezauruluĭ de la Petroasa, greutățĭ ce însășĭ d-sa le-a așternut pe hârtiă în ultimul volum din cele treĭ apărute în 1887 (*Scrierĭ literare* și *Istorice*).

Dacă dreptatea nu i se dă în țară, unde nu știm nimic să prețuim, lectorul va simți o mulțumire vĕzĕnd că în streinătate lucrurile merg cu totul alt-fel.

In al cincelea și ultimul volum, apărut fórte de curênd, dintr'una din publicațiunile artistice eșite în aniĭ din urmă, *Arta vechiă a Persieĭ*, datorită d-luĭ Dieulafoy, stă scris negru pe alb, vorbind de arta sasanidă, vase și sculpturĭ:

„Adĭ posedăm o mulțime de bucățĭ în stilurĭ atât de variate, „în cât examinându-le cu băgare de sémă putem studia tóte „fazele urmărite de arta sasanidă din Bizanțiŭ până în Indiĭ. „O asemenea lucrare ne-ar duce prea departe, care de alt- „mintrelea ar fi o repețire a lucrărilor întreprinse de domnul „profesor Odobescu, care publică un studiŭ asupra tezauruluĭ „de la Pietroasa. D-sa în scop de a determina cu amănuntul „locul și epoca fabricăreĭ obiectelor ce formézá tezaurul, a „adunat bucățile de orfevreriă sasanidă cunoscute până în „zilele nóstre. Trămitem pe lector la astă mult interesantă „scriere."

*

Conferința ce ia loc în colónele Revisteĭ, datorită peneĭ domnuluĭ Gruber, unul din concurențĭ, e fără îndoială plină de interes; regretăm că nu a fost chip să se intercaleze gravurĭ, carĭ ar fi făcut'o și maĭ atrăgătóre — de pildă gravurĭ represintând pe *Doriforul* (muzeu din Neapoli) și *Diadumenul* (muzeu din Londra) luĭ Policlet, *Apoxiomenos* (muzeu Vaticanuluĭ) al luĭ Lisip, *Discobolul* luĭ Miron, saŭ bucățĭ din marmorele Partenonuluĭ. Redacțiunea speră a împlini asemenea lipsă și ocaziunea de a vorbi de statuele antice se va prezinta în curênd.

Domnul Esarcu, al căruĭ *entuziasm* e cunoscut și apreciat în lumea artelor, pregătește Bucureștilor o surpriză

Operele antice, multora necunoscute, vor forma un muzeŭ în sala de jos a Ateneuluĭ, opere reproduse în ipsos după acele aparținând colecțiunilor streine. *Analele Architectureĭ* vor simți de a lor datoriă a reproduce tóte acele bucățĭ aduse prin sîrguința d-luĭ Exarcu.

In studiul d-sale, domnul Gruber și-a ațintit maĭ cu sémă atențiunea asupra statuelor iconice, făcând numaĭ o repede ochire a comparațiuneĭ între frontonurile templuluĭ din Egina și acelea a faimosuluĭ templu al luĭ Fidias și Ictinos, Partenonul din Acropolea Ateneĭ și acésta din lipsă de vreme.

In privința templuluĭ Egineĭ „*care e de o importanță capitală pentru istoria arteĭ*" cum se pronunță Beulé, să amintim că egzistă doue restaurărĭ; cea d'întâiŭ datorită luĭ Abel Blouet, publicată în *Expediția științifică a Moreeĭ* și căruia arta 'ĭ maĭ datoréză o monografiă de mare preț asupra Termelor luĭ Caracala; cea de a doua e de domnul Charles Garnier, cunoscutul architect al Opereĭ din Paris, care împreună cu regretatul sĕŭ amic About aŭ colindat Grecia pe la 1850.

Un artist căruia nu ia lipsit nicĭ studiul nicĭ pana, rĕposatul Lessueur, vorbind de templul Egineĭ zice fără sfială: „*Slăbănógele colóne ale templuluĭ sunt sdrobite de capitelurĭ greóe*" .... Iar maĭ la vale: „*Orĭ-ce s'ar dice nu-ĭ dăm destulă autoritate*"

*

La câte studiĭ pline de farmec n'a dat naștere Partenonul.

Pene dibace ca ale luĭ Chateaubriand, Lamartine aŭ încercat descrierea luĭ.

Artiștĭ ca Penrose, Stuart, Pennethorne, Paccard l'aŭ studiat în cele maĭ micĭ amănunte.

Astă-dĭ „*Partenonul sfărâmat de Venețienĭ, de Turcĭ, de- „spoiat de lordul Elgin, victima ómenilor, victima timpilor, „pe jumĕtate la pământ, pretutindenĭ înfățișând urmele unor „agresiunĭ fără nume, e înconjurat de resturĭ ca și cum cel „maĭ înfiorător cutremur ia spulberat frontonurile și sta- „tuele...... cu tóte astea încă ridică în azur resturile colonadeĭ „cu atâta maiestate, în cât rămâĭ pe loc pătruns de admi- „rațiune*"...... „*și respectuos te închinĭ înaintea uneĭ viziunĭ „de o frumusețe fără seamăn.*"

*

Părțĭ din marmorele frontonurilor acestea se găsesc, cele de la Egina, cumpărate în 1812 de prințul Ludovic al Bavarieĭ, în Gliptoteca de la Munic; iar cele de la Partenon în muzeul Britanic din Londra, dăruite de lordul Elgin.

Aci póte e locul să spunem, că englezii s'aŭ arătat mult maĭ artiştĭ de cât germaniĭ. Resturile luĭ Fidias şi elevilor seĭ, se găsesc ast-fel cum aŭ scăpat din mâinele Turcilor şi ale luĭ Morosini, pe când cele de la Munic sunt *restaurate*.

Orĭ cât de mare a fost talentul danezuluĭ *Thorwaldsen*, faimosul sculptor al „*Graţiilor*", al „*monumentuluĭ luĭ Beauharnais*", al *statuelor luĭ* „*Poniatowski*" luĭ „*Copernic*"...... nu e maĭ puţin adevĕrat că ştiinţa nu permite nimenuĭ să se îndrumeze în asemenea lucrărĭ.

Cine s'ar gândi să restaureze *Victoria din Samotracia*, căreia 'ĭ lipsesc şi mâinile şi capul, dar al căreĭ efect e măreţ ast-fel cum ni se arată cu aripele întinse sub cupolele de la Luvru, ce în momentul de faţă se împodobesc cu mozaicurĭ de către scóla de la Sèvres.

Cine ar îndrăzni să se atingă de *Torsul de la Belvedere*, saŭ să adaoge mânile cari lipsesc *Venereĭ din Milo!*

Dar...... domnul Gruber aştéptă, îĭ cedăm locul şi nădăjduim că adesea vom avea plăcere, să citim numele d-sale în josul unuĭ articol aci în colónele *Analelor*.......

STEFAN CIOCARLAN.

CONFERINŢA D-LUI GRUBER

Eminentul critic frances Taine într'un curs ce a făcut asupra artelor la Paris, a inaugurat o nouă metodă de a le judeca şi explica.

Acesteĭ regenerărĭ adusă de dênsul în explicarea operelor de artă se datoreşte noul impuls, care devine astădĭ tot maĭ domnitor în critica artistică contemporană. Dacă Winckelmann a consacrat o întrégă viaţă în apărarea teorieĭ platoniciane a frumosuluĭ ideal pătrundênd tot maĭ adânc în spiritul vieţeĭ grece, apoĭ Taine a făcut ultimul pas ridicând critica artistică la rigorile ştiinţeĭ. O operă de artă, un Apolo de la Belvedere, o Madonă a luĭ Murilo saŭ Rafael, nu ie un produs al întâmplăreĭ. Opera acésta de artă are o paternitate fórte complexă, fórte profundă, fórte fatală. O mulţime de factorĭ îşĭ găsesc sublima lor sinteză în artistul sub dalta saŭ penelul căruia s'a născut nemuritórea operă. ***Natura înconjurătóre, poporul prin personalitatea sa etnică şi morală, momentul istoric ce considerăm din desvoltarea luĭ***—sunt ceĭ 3 factorĭ marĭ esenţialĭ primitivĭ şi hotărâtorĭ, carĭ determină natura opereĭ de artă. Iea atârnă de ceriul senin saŭ tulbure sub care s'a născut artistul, de munţiĭ carĭ îĭ împrejmuesc vederea saŭ de câmpiile în carĭ se perde; atârnă de natura luĭ impresionabilă saŭ melancolică, de constituţia minţeĭ, de feliul de a gândi şi simţi, atârnă în sfârşit de cultura pe care şi-a agonisit'o, de nivelul intelectual la care s'a putut ridica. Ast-fel înţelésă opera de artă iea nu maĭ póte fi studiată singură dintr'un punct de vedere curat formal, ci alăture şi maĭ întâĭ trebuie să studiem poporul, să studiem mediul unde s'a născut. Iată modul de procedare al criticeĭ ştiinţifice moderne.

Dacă de la aceste consideraţiunĭ generale am trece acuma şi am considera pe poporul cel maĭ artist ce a existat vre-o dată, pe Grecĭ, vom vedea cât de splendid se confirmă acéstă teorie. Intre opera de artă şi condiţiunile ieĭ creatóre există un raport constant; variând unele variază şi cealaltă, şi dacă ne e permis de a întrebuinţa o comparaţie din domeniul matematicilor, am putea spune că acest raport e tot atât de fatal ca şi cel dintre un numĕr şi logaritmul sĕŭ.

Şi în adevĕr e aşa! Greciĭ, pe carĭ 'ĭ putem constata după alte mijlóce pe carĭ le avem la dispoziţiune: literatura şi istoria lor, dovedesc că avéŭ un suflet eminamente artistic. De şi studiĭ de psihologie artistică încă nu s'aŭ făcut — dar materialul fórte mult există. Acestor calităţĭ psihice ale lor, pe carĭ pe altă cale le putem dovedi, a şi corespuns o întrégă înflorire artistică de fapt. Cele maĭ faimóse opere, carĭ ating perfecţiunea de la dênşiĭ le avem. — Dară se înţelege că frumosul póte fi exprimat în diverse chipurĭ, după înclinarea şi materialul pe care artistul îl are la îndemână. Ce fericită coincidenţă! Atraşĭ din natură spre representarea frumosuluĭ plastic — luând sensul cel rĕstrâns al cuvêntuluĭ — eĭ aveaŭ la îndemână şi cea maĭ frumósă marmoră ce există. — Nu e dar de mirare că poporul grec a fost supranumit un popor de sculptărĭ. Sculptura — iată arta dominantă la Grecĭ, arta grécă prin excelenţă. — In sculptură 'şĭ-aŭ tradus eĭ tótă viaţa lor sufletéscă, tótă poetica lor imaginaţie religiósă, tóte simţirile lor intime, tóte bucuriile contemplaţiuneĭ lor. Şi nu era monotonă şi nu era săracă acéstă viaţă! Dacă vom considera religiunea grécă, vom găsi un întreg sistem de metafizică personificată, în carĭ zeităţile sunt distribuite ca într'un amfiteatru. Cel maĭ puternic, maĭ universal, maĭ permanent Jupiter stă cel maĭ sus, avênd cele maĭ înalte calităţĭ, apoĭ vin zeiĭ şi zeiţele carĭ ascult de dênsul fie-care cu atributele şi personificarea luĭ consacrată, zeiĭ de a doua mână, semizeiĭ până la satirĭ şi faunĭ carĭ representaŭ defectele omeneştĭ. Acéstă bogăţie în divinităţĭ a fost sculptată în marmoră, turnată în bronz, lucrată în lemn. — Religia e aceia care ocupă domeniul cel mare al sculptureĭ grece şi tot ea e aceea care maĭ întâiŭ în timp a căutat să 'şĭ sensibiliseze creaţiunile sale. Tóte aceste producţiunĭ alcătuesc o mare clasă în sculptura greacă pe care vom numi-o: *arta hieratică*. Se înţelege că la început zeul nu apărea ca un adevĕrat portret εἰκων, cum zicea greciĭ, dară prin un semn simbolic al persóneĭ sale. Pietre grosolane, pilierĭ, bucăţĭ de lemn eraŭ expuse ca obiect al cultuluĭ. Adesea se adăugaŭ părţĭ semnificative, precum capete, braţe carĭ ţineau atributele pentru a indica zeul. Acésta e origina ***hermeşilor***, care multă vreme a fost opera principală a sculptureĭ în piatră. Sculptoriĭ în lemn însă încercară în aceiaşĭ epocă, de a face zei a căror atribute reclamau ca faţa lor să fie întrégă. Aşa bună-óră era Palas. Aceste statuĭ se numeaŭ ξόανα. Ele fură maĭ târziŭ considerate ca sfinte — dar aspectul adesea din cauza încercăreĭ atributelor era ridicol. Piciórele în aceste statuĭ nu eraŭ despărţite şi o simplă linie indică locul ochilor, iar mânile când nu purtaŭ nimica, aderaŭ de corp. Afară de acésta începură a se representa şi statuĭ de divinităţĭ în metal precum era Jupiterul colosal în aur al luĭ Cipselus sau Periandru şi consacrat la Olimpia, Jupiterul de aramă de la Sparta a Dedalidului Learh, un numĕr de statuĭ din şcóla de la Samos, etc.

Alăturea însă cu arta hieratică, care a mers perfecţionându-se şi care la început ocupa pe contul eĭ tot tărâmul sculptureĭ, a început maĭ târziŭ, de la Olimpiada 50 (veacul VI) să apară reprezintărĭ figurate şi din domeniul vieţeĭ omeneştĭ. Pentru a ne explica însă arătarea acestor nouĭ subiecte până acuma, trebue să facem óre-care consideraţiunĭ asupra poporuluĭ grec, să revenim de la opere la mediŭ şi popor. Greciĭ pe lângă viaţa lor sufletéscă seriósă ca să zicem aşa a religiuneĭ, aveaŭ ca tóte popórele şi o viaţă distractivă, o viaţă de petrecere. Dar şi în acéstă viaţă distractivă tot artiştĭ re-

mân! „Artele gimnasticeĭ și a orhesticeĭ, ne spune Otfried „Müller exercitate cu cel maĭ mare zel și carĭ în timpurile „homerice eraŭ departe de gradul de perfecțiune la care rasa „dorică maĭ ales le-a ridicat de atuncea, atinseseră aprópe a-„pogeul lor către olimpieda 50-a. Aceste arte treziră pe de o „parte un fórte mare entuziasm pentru frumusețea și carac-„terul expresiv al figureĭ omeneștĭ, iar pe de altă parte tre-„ziră dorința de a perpetua, prin mijlocul statuelor, aminti-„rea putereĭ și a abilitățeĭ luptătorilor incoronațĭ de vic-„toriĭ". Printr'acéstă întâmplare și prin acest mijloc arta a început să modeleze figurile atleților. Dar acest studiŭ i-a servit fórte mult și la reprezentarea zeilor și a eroilor. Periόda acésta însă e fórte însemnată căcĭ e o periódă de creațiune, ia arată maĭ multă putere și tărie și execută cele maĭ marĭ lucrurĭ. Avem acuma dară doue felurĭ de subiecte pe carĭ le trateză statuaria greacă. Avem pe de o parte simulacrele cultuluĭ, Ἀγάλματα, cum le numeŭ greciĭ și carĭ reprezentaŭ zeiĭ, pe de altă parte avem statuele onorifice sau ἀνδριάντες și carĭ reprezentaŭ pe atlețĭ. O observațiune vom face aci : zeiĭ în acéstă periódă sunt reprezentațĭ stând pe tron, εὔθρονοι, saŭ într'o pozițiune liniștită. Amorul sensual nu tulbura pe nicĭ unul dintr'ênșiĭ. Membrele sunt puternic alcătuite și figurele afecteză o seriozitate imobilă. Atlețiĭ însă alte atitudinĭ aŭ. De și aceste statuĭ nu eraŭ portrete, totușĭ eraŭ destinate ca să conserve pentru memoria posterităţeĭ agilitatea corporală și abilitatea atleților ; ele anunțaŭ prin mișcarea și pozițiunea lor arta care caracteriza pe fie-care învingător. Cu olimpiada a 58 figurele de atlețĭ se îmmulțiră fórte mult. Pausanias ne înșiră însă pe cei întâĭ atlețĭ cărora le fură ridicate statui la Olimpia și anume : Praxidamas de la Egina în Olimpiada 58 a avut o statue de chiparos, iar Rexibius din Opus a avut în Olimpiada a 61 una în lemn de zmochin. Alte statue maĭ fură, luĭ Eutelidas posteriόră olimpiadeĭ 58 și a luĭ Arrachion din Phigalia. Acéstă statue însă se crede a fi fost cea maĭ veche din olimpiada 53. Ea a fost ridicată luĭ Arrachion pentru că a ucis pe adversarul sĕŭ. In privința obiceiuluĭ acestuia de a ridica statui atleților iată ce ne spune Plinius : „La Olimpia, tuturor acelor ce învingeaŭ, „era obiceiul de a li se ridica statuĭ. Aceĭ carĭ învingéŭ de treĭ „orĭ, li se ridica o statue după asemănarea membrelor lor. „Acestea se numeaŭ *iconice*". Iată dar clasa a doua a subiectelor din sculptura greacă : *statuele iconice*. Baumeister în *Denkmäler des Klassischen Alterthums* la articolul *Ikonographie* pune întâĭ și întâĭ din operile ce ne-aŭ rĕmas ca o reprezentațiune iconică : *Stela luĭ Aristion*. Iată ce era acésta : un baso-relief colorat care reprezenta un soldat înarmat cuirasat cu cască. El e opera luĭ Aristocles și e din veacul VI a. Chr. Fața e lungăreață, barba e frezată ca și părul, în mâna stângă ține o lance, iar cea dréptă e lăsată în jos Acéstă operă prezintă în compozițiune ca și în execuțiune un fórte mare interes. Tocmaĭ de acésta Pierre Paris în *La sculpture antique* o crede maĭ nouă de cât *Stela Discoboluluĭ* care a fost găsită în murul luĭ Temistocle la Acropolea Ateneĭ. Acéstă figură prezintă un rîs — rîs, care era comun maĭ tuturor figurilor scultureĭ arhaice — iar fruntea e turtită și plecată înapoĭ, ochiul în formă de migdală fórte aprópe de nas, care ie ascuțit ; bărbia e trasă înapoĭ, iar părul ie împărțit în zone orizontale. Numaĭ capul există, în dreptul căruia se vede discul pe care îl ținea cu mâna.— Baumeister înșiră apoĭ grupa luĭ *Harmodios* și *Aristogiton*. Despre acéstă grupă Overbeck în *Geschichte der Griechischen Plastic* ne dă o descripțiune fórte detailată. — Când Harmodios și Aristogiton uciseră pe tiranul Hiparc, sculptorul Antenor a fost însărcinat de poporul Atenian să cizeleze în bronz imaginea ambilor liberatorĭ. Dar acéstă operă a fost luată de Xerxes în timpul resbóielor medice și dusă la Echatana ca trofeŭ de glorie. Atuncea ea a fost înlocuită la Acropolis prin statua de marmoră a luĭ Kritios și Nesiotas, după care există niște copiĭ, ce se cred autentice la museul de la Neapoli. Harmodius și Aristogiton precum arată și alte monumente antice, o monedă și un baso-relief de la Atena, alérgă în același pas la luptă Cel d'întâĭ maĭ tânăr și maĭ aprins, gol ca un atlet învârte o sabie de asupra capuluĭ, iar cu mâna stângă în jos ține un pumnal. Al doilea maĭ liniștit are o mantie pe brațul stâng care ie întins și ține o sabie cu cea-laltă mână. Atitudinea luĭ ie maĭ reținută și aceea a unuĭ atac calculat. Capul luĭ Aristogiton pórtă barbă, cel-alt nu. Aci respiră o artă liberă, francă și personală. Amândoĭ conjurațiĭ aŭ posițiunĭ deosebite dar contribue la aceeași acțiune comună. Acéstă mișcare violentă și pasionată ce o întâlnim în acéstă grupă continuă de a fi representată și în alte opere fórte celebre din anticitate. Și de óre-ce numaĭ pe cele maĭ însemnate avem a le lua, vom considera acuma *Discobolul* luĭ Miron. Acest artist a fost un îndrăsneț inovator și Discobolul sĕŭ în anticitate s'a bucurat de o adevĕrată glorie. Acesta e un atlet care se plécă și-șĭ face vênt ca să arunce cât maĭ departe un disc. Capul ie întors către mâna dréptă aruncată înapoĭ și puțin în sus ținând discul. Torsul tot urméză mișcarea capuluĭ. Piciorul drept bine înțepenit se îndóie la genunchĭ pentru a stabili echilibrul...., piciorul stâng atinge pămîntul cu extremitatea piciorului fără a se sprijini. Discobolul era de bronz. La Palatul *Massimi ale Colonne* la Roma și o altă marmură la Vatican sînt copiĭ carĭ corespund cu descripția antică.— Miron a încercat cu acéstă statue să reprezinte în marmură atitudinĭ din cele maĭ grele și acéstă mișcare era cu atâta maĭ greŭ de prins, cu cât durata momentuluĭ ie maĭ scurtă. Tot o atitudine așa violentă și fugitivă a maĭ representat Miron într'un satir în Marsias de la Latran, unde ni se arată mirarea în cel maĭ 'nalt grad. Dară statuĭ iconice carĭ avură o influență asupra mersuluĭ statuarieĭ pentru o epocă întrégă sunt acele ale luĭ Policlet. Geniul luĭ chiar era îndreptat în acest sens. De la dînsul avem *Doriforul* și pe *Diadumenos* dintre acele carĭ ne interesézǎ pe noĭ. Doriforul, e statuea pe carĭ ceĭ vechĭ aŭ numit'o *canon* adecă model. Și de óre-ce Policlet a scris și un tratat asupra proporțiunilor, ceĭ vechĭ pretindeaŭ că el a sculptat acéstă statue ca exemplu saŭ model al teoriilor sale. Dar atât din una cât și din cealaltă operă a luĭ ne-a rĕmas maĭ nimica. Un pasaj de aprețiare al luĭ Lucian despre canonul luĭ Policlet ie întunecos, iar copiile după Doriforul ce le avem sunt puțin sigure. Există pe o stelă funeră redus în mic un dorifor care merge alăturea cu un cal, se crede că acesta e inspirat de cel al luĭ Policlet, dar indicațiunĭ asupra proporțiunilor nu putem avea. Un cap de bronz la Neapoli, iscălit de Apolonius fiul luĭ Arhias atenianul și reproducênd trăsurile Doriforuluĭ cu un tors remarcabil de la Museul din Berlin sunt singurele fragmente ce ni se conservă. Doriforul luĭ Policlet era *viriliter puer*, adecă un efeb cu forme bărbăteștĭ.— Ca și despre Dorifor au ajuns până la noĭ și câte-va copiĭ ale luĭ *Diadumenos*, atlet care ridica brațele în sus pentru a-șĭ încinge fruntea cu o bandeletă. Diadumenos Farnez și cel din museul Britanic sunt ceĭ maĭ bunĭ— dar nu chiar cum ieraŭ, căcĭ noĭ nu găsim în aceste opere pe *moliter juvenem* pe care Pliniu îl opune Doriforuluĭ viril. Atât Doriforul cât și Diadumenos aŭ servit de model maĭ multor generațiĭ de artiștĭ.

Eĭ sunt atleţĭ, statuĭ iconice în tótă puterea cuvêntuluĭ şi de aceea pentru corpul şi faţa lor le ajunge frumuseţea omenéscă, idealisată fără îndoială, dar totuşĭ materială şi maĭ uşor de imprimat marmureĭ de cât frumuseţa spirituală a zeilor luĭ Fidias. Ambiĭ aceştĭ atleţĭ se ţin în posiţiunea cea maĭ naturală şi simplă, în picióre cu câte un picior înainte şi îndoit. Faţa lor nu exprimă nicĭ un sentiment care să trădeze un suflet sbuciumat saŭ emoţionat. Policlet dară cu aceste statuĭ a fixat pentru un timp frumuseţa omenéscă, precum Fidias fixase majestatea zeilor.

Şirul operelor celebre iconice — saŭ statuele de atleţĭ grecĭ — îl vom încheia cu *Apoxiomenos* al luĭ Lisip şi cu *Gladiatorul borghez*. Apoxiomenos e un atlet care îşĭ trece peste braţul drept: strigilul, instrument care strîngea unt-de-lemnul şi nisipul atleţilor. Aci un nou canon ni se arată. Bărbatul e mare, svelt, nervos şi totuşĭ robust. Are un aer de mare agilitate, care se datoreşte lungimeĭ piciórelor şi a braţelor, torsuluĭ svelt la talie şi îngust la umerĭ. Capul e mic. Trăsurile feţeĭ sunt fine Cu acéstă statue Lisip crează un şir de noĭ atleţĭ, carĭ încep să fie reprezintaţĭ de acuma. Hercule rezimându-se pe măciuca sa, de şi semi-zeŭ, a fost înfluenţat de modul de lucrare şi de canonul pe care Lisip l'a dat prin Apoxiomenos. *Gladiatorul* e opera faimósă a luĭ Agazias din Efes. Atletul nalt, subţire, nervos cu o savantă anatomiă, cu capul mic şi fin e inspirant în mod vêdut de Lisip; dar gestul sêŭ violent şi căutat ca şi acel al *Discobolului* ne face să ne gândim la Miron. Agazias nu crează, compilează cu gust şi talent. In trécăt maĭ citâm pe Discobolul luĭ Naucides care e reprezentat în atitudinea liniştită a momentuluĭ premergător asvîrlireĭ disculuĭ. Acest studiŭ al atleţilor pe operele cele maĭ celebre ce ne-aŭ rĕmas de la Grecĭ e cea maĭ bună şcólă pentru sculptoriĭ modernĭ de azĭ. Cu dênşiĭ s'a început libertatea sculptureĭ, eĭ aŭ dus'o la culme şi aŭ revărsat'o asupra celor-l'alte opere celebre ale antichităţeĭ reprezintând zeiĭ precum Apolo de la Belvedere şi celebrul Hermes al luĭ Policlet descoperit la 1877.

*

A doua chestiune e de a compara baso-reliefurile de la templul Egineĭ cu acelea de la Partenon.

Acéstă chestiune ar alcătui ea însăşĭ un subiect de cea maĭ mare importanţă căruia timpul reglementar de 3 carturĭ de oră i-ar fi prea puţin. După timpul rĕmas nu e cu putinţă de cât o fugitivă ochire asupra a tot ce ne-a rĕmas maĭ celebru din doĕ scóle marĭ ale sculptureĭ antice şcóla eginetică şi şcóla luĭ Fidias Cea d'întâĭ reprezintă spiritul dorian în tótă amplórea luĭ, cea de a doua reprezintă sinteza măiestră a acestuĭ spirit unit cu cel ionic, care era propriŭ şcóleĭ atice. Pe când bărbăţia, formele maĭ virile, figurile puternice, dar maĭ scunde sunt caracteristica scólelor din Peloponez — carĭ se cuprind sub o singură denumire de *scólă eginetică*— graţia, eleganţa, formele maĭ svelte şi maĭ delicată sunt caracteristica raseĭ ionice şi prin urmare a scólelor de la Atena. Amêndouĕ scólele sunt caracterizate minunat prin frontonurile ce ne preocupă. Dară să facem o descripţiune succintă.

La 1811 nişte călătorĭ englejĭ şi nemţĭ descoperiră la Egina lîngă templul Ateneĭ cele 19 statuĭ în marmură de Paros, carĭ aŭ fost admirabil restaurate de Torwaldsen şi se află în Gliptoteca de la München. Acolea fie-care fronton are 11 figurĭ însă Lange a demonstrat că fie-care grupă se compunea din 14 personage dispusă după o ordine riguros simetrică. Numaĭ frontonul occidental a rĕmas aprópe complect.

Subiectul e lupta condusă de Atena, a Grecilor cu Troieniĭ în jurul corpuluĭ luĭ Patrocle. Din grupul oriental care arată pe Hercule şi Telamon la luptă cu Laomedon aŭ rĕmas numaĭ 5 statuĭ şi câte-va fragmente. Compoziţia era însă aceiaşĭ ca şi la cel occidental. Atena în mijloc în picióre asistând saŭ luând parte la luptă; la piciórele eĭ un eroŭ rănit pe care îl dispută cincĭ luptătorĭ la stînga, cincĭ la drépta, în picióre saŭ în genunchĭ înarmaţĭ cu lăncĭ şi arce. In fie-care unghiŭ la drépta ca şi la stînga un eroŭ cade scoţând o săgétă din pept saŭ cóstă. Acéstă compoziţiune e simplă şi savantă. După deosebitele poziţiunĭ şi atitudinĭ ale rĕsboinicilor tot interesul se concentréză la mijloc asupra personajuluĭ principal, eroul rănit de la piciórele Minerveĭ. care domină acéstă luptă. Acésta în ce priveşte ceea ce francezĭĭ numesc *l'ensemble*. Dacă vom lua fie-care figură a parte vom vedea că marmurele de la Egina nu sunt cu totul emancipate de tradiţie. Lucru însemnat e pe când studiul corpuluĭ, anatomieĭ şi a atitudinelor e dus departe, feţele prezintă un caracter cu totul archaic, tot aşa şi extremităţile, mânile Părul buclat cu îngrijire încadréză o faţă fără expresiune; buzele înguste şi reţinute aŭ un surîs banal ca cel al figurelor din stilul vechiŭ. Cu tóte acestea maestriĭ egineticĭ posed douĕ calităţĭ esenţiale anume ştiinţa legilor staticeĭ şi acea a anatomieĭ. Stilul eginetic se légă d'a dreptul de tradiţia doriană.

Ultimul pas pe care însă a rĕmas să 'l facă arta, se datoreşte luĭ Fidias. Acest om genial, căruia Pericles i-a încredinţat direcţiunea lucrărilor artistice de la Acropolis, a adus elemente nouĭ ce lipseaŭ arteĭ eginetice. El a sintetizat spiritul dorian cu cel ionic şi acésta ne-o putem uşor explica, căcĭ era athenian prin naşcere şi a studiat la maestriĭ doricĭ.— Nenorocire însă că din operile luĭ, cele maĭ însemnate aŭ perit, iar cele de la Partenon, carĭ azĭ se află la British Museum într'o stare fórte mutilată, se crede că n'aŭ fost executate de el ci numaĭ conduse. Totuşĭ până la un punct putem vedea pe Fidias. — O frază a luĭ Pausanias e singura ştire pe care antichitatea ne a lăsat-o asupra frontonurilor Partenonuluĭ. „Subiectul frontonuluĭ anterior este naşterea Atheneĭ acela al frontonuluĭ opus este lupta luĭ Poseidon şi Atena în privinţa Aticeĭ“. Restituţiunea o putem face azĭ numaĭ graţiă desemnurilor luĭ Carrey, care a copiat aceste frontonurĭ prin veacul al 17. înainte de a fi distruse de bombele luĭ Morojini.

Frontonul oriental are 9 fragmente la Muzeul Britanic şi altul a rĕmas la Partenon. Scena e următóre de la stânga la drépta. Vine maĭ întâiŭ titanul Hiperion conducându'şĭ caiĭ ce ese din apă; apoĭ o figură care stă jos numită Tezeu de un stil admirabil pentru energia desemnuluĭ şi pentru execuţiune; maĭ departe Demeter şi Corea la un loc, iar la spatele lor Iris, care alérgă să vestéscă lumeĭ naşterea Zeiţeĭ. Scena centrală lipseşte. La dreapta este un tors de om un fragment al uneĭ victoriĭ cu aripele întinse şi admirabilul grup zis al Parcelor. In sfârşit carul nopţeĭ care se infundă în ape închee compoziţia Frontonul occidental e şi maĭ mutilat. Intre fragmentele cele maĭ însemnate se recunóşte figura unuĭ fluviu culcat, Cefizul. Este apoĭ un grup a Aglaureĭ şi a luĭ Cecrops, o parte din corpul Ateneĭ şi un tors puternic ce se crede a fi al luĭ Poseidon. Acest zeu împreună cu Atena ocupă mijlocul frontonuluĭ şi în jurul lor se grupéză ceĭ-lalţĭ zeĭ.

GRUBER.

CLADIRILE VECHI

A trecut maĭ bine de un an și jumĕtate de când un restrâns numĕr de tinerĭ sculptorĭ, pictorĭ, architecțĭ, se întruneaŭ la fiecare cincĭ, șése ḑile în scop de a convorbi asupra artelor și asupra mijlócelor de a le da impulsiune — bine înțeles—pe cât le ar fi permis slabele lor puterĭ. Intr'un program format se consemnase câte-va puncte, câte-va dorințe, dintre carĭ unul iată'l astă-ḑĭ realisat cu aparițiunea *Revisteĭ* de față.

Intr'una din acele întrunirĭ ce pentru nimenĭ nu putea să fie un mister, s'a citit studiul de față ; cu câte-va micĭ corecțiunĭ el apare astă-ḑĭ la lumină.

Nădăjduesc că d. Socolescu directorul *Analelor Architectureĭ* la rândul d-sale va face să apară într'unul din numerile viitóre o dare de sémă asupra celor nouĕ saŭ ḑece puncte din programul alcătuit în mare parte de d-sea.

Dumitru Berindeĭ un om de talent, un om a căruĭ amintire nouĕ ne este scumpă, ḑicea în *Revista Română*, sunt acum douĕzecĭ și șépte de anĭ :

„Viitorul artistic al țĕreĭ va fi asigurat, când pictoriĭ, sculptoriĭ și architecțiĭ îșĭ vor da mâna pe târâmul artelor și vor lucra împreună pentru cultura și răspândirea lor.“

*

Intre multele îndatorirĭ ce ni se impun nouĕ Romănilor, una din cele de căpetenie, este fără îndoială, conservarea clădirilor vechĭ, din care multe se găsesc în strânsă legătură cu istoria țĕreĭ, conservare de care maĭ în tot-d'auna ne am arătat nepăsătorĭ, fiă din cauza lipselor de mijlóce, câte odată ; fie chiar și din rea voință de cele maĭ de multe orĭ.

In orĭ-ce parte ne am îndrepta privirile, nu ne am putea opri fără să constatăm, că acolo unde culpabila indiferență nu s'a arătat, lăsând în desăvêrșită părăsire resturile din timpiĭ depărtațĭ, ruina roḑându-le din ce în ce, a venit însă restauratorul care șĭ-a arătat măestria prin *a dărâma sub pretext de refecțiune*; nu ne putem mira de atâtea clădirĭ ce aŭ dispărut, revenind unele dintrênsele sub o formă cu totul nouă, scălâmbată în tot-d'auna și fără ca nicĭ o slabă reamintire să pótă veni cuĭ-va de cea-ce erea altă-dată edificiul anterior.

Pe la 1820 tot ast-fel se urma în Francia cu măreţele monumente din vécul de mijloc, nepăsarea pe de o parte, distrugerea pe de alta, amenințaŭ catedralele și bisericele în stilurile roman și ogival.

Scriitoriĭ și artiștiĭ de frunte se puseră în capul uneĭ mișcărĭ ce aŭ adus o fericită reacțiune. scăpând ast-fel de la o mórte sigură monumentele ce eraŭ condamnate.

De o asemenea reacțiune are trebuință țara nóstră. Să ne oprim de a maĭ profana scumpele rămășițe lăsate nouă moștenire, să începem a ne ocupa serios de dênsele, să eșim în fine din nepăsarea ce arătăm ; atuncĭ când se vor întreprinde restaurărĭ, ele să nu se abată într'un nimic de cea-ce erea originalul, să li se arate respect — respect ce merită — și să le transmitem urmașilor cu încredere că eĭ ne vor bine-cuvênta memoria.

Câte din vechile clădirĭ, din vechile ruine nu reamintesc unele timpurĭ de gloriă, altele de grele încercărĭ îndurate de părințiĭ noștri ! Nu póte fi în mintea nimănuĭ a crede că tóte pot prezinta un grad superior artistic. Nu. Suntem ceĭ d'ântâiŭ a mărturisi că în cea-ce privește artele, de și avêntul ce se lua din când în când era viŭ, era puternic, nicĭ-odată însă nu am ajuns ca să ne fixăm — în cea ce privește masa, *l'ensemble* — asupra unuĭ stil propriŭ caracteristic țĕreĭ ; numaĭ în elementele decorative— și acestea sunt multe—numaĭ în detaliĭ se pot observa caractere bine definite, caractere originale, masa generală este o reproducțiune în mare parte a scólelor străine și în care intră în primul rând scóla bizantină.

Dacă dar clădirile, resturile ce posedăm nu presintă un stil curat, nu e maĭ puțin adevĕrat că trebue să le considerăm ca lucrărĭ prețióse, căcĭ ele denotă silințele date de predecesoriĭ noștri în încercările ce făceaŭ treptat la diferite epoce cu motive adunate de la deosebite școle.

Din studiul lor pot naște multe învĕțăminte folositóre. Rarele monumente ce aŭ scăpat neatinse de remanierile constructorilor fără dor, fără iubire pentru simplul cuvênt că eĭ fiind *străinĭ de țară* nu puteaŭ pune pasiune, nu puteaŭ pune interes în lucrările ce le eraŭ încredințate, ci găseaŭ numaĭ și numaĭ un mijloc de speculă și acésta cu atât maĭ trist că nu esista nicĭ o umbră de control — restauratorul avênd mâna liberă și schimbând după placul săŭ părțĭ din masă ca și detaliile, ast-fel că dacă nu s'ar maĭ găsi inscripțiunĭ saŭ chrisóve ar fi o greutate simțită spre a se putea fixa epoca clădireĭ — rarele monumente neremaniate sunt astă-ḑĭ ruine, cum sunt cele din Târgoviște, cele de la cetatea Neamțuluĭ,

. . . . . *ruine, sub care adâncită*
E gloria străbună și umbra de eroĭ.

*

Grigore Alexandrescu în memorialul sĕŭ de călătorie de acum cincĭ-ḑecĭ de anĭ, vizitând vechea monastire de la Cozia, ce 'i-a inspirat una din paginile cele maĭ frumóse ale poezieĭ nóstre citéză cuvintele tipice ale părinteluĭ Ipolit, pe atuncĭ economul monastireĭ: „Dacă aci pică. la Bistrița ploă.“ De atuncĭ mânăstirile aŭ fost póte îngrijite. dar nu e maĭ puțin de notat că cuvintele părinteluĭ ne zugrăvește o stare de lucrurĭ, care dovedește multa nepăsare de pe atuncĭ pentru monumentele istorice, stare de lucrurĭ ce și astă-ḑĭ cu prisos e moștenită.

D. Odobescu, într'un studiŭ publicat în 1862 asupra Snagovuluĭ, ne descrie sub culorĭ negre schimbările ce aŭ încercat picturile mânăstireĭ de acolo, transformările fără sémăn, ca și lipsa de atențiune ce se arăta uneia din cele maĭ interesante bucățĭ a restrânseĭ nóstre istoriĭ artistice.

D. Gr. Tocilescu în raporturile sale făcute în urma însărcinăreĭ date de ministerul cultelor, asupra „câtor-va mânăstirĭ, schiturĭ și bisericĭ“ dă la lumină multele neajunsurĭ de carĭ aŭ suferit și suferă încă unele din clădirile vizitate de d-sea.

*

In anul trecut sub nenorocitul pretext de o nenorocită aliniere de stradă, vechiul turn al Colțeĭ, unul din puținele monumente maĭ de preț din Capitală, a fost pus în licitațiune și dărâmat fără ca opiniunea publică să arate alt-ceva de cât o indiferență, ce nu o putem califica de cât de culpabilă.

Asemenea fapte ce nu se pot esplica de cât printr'o desăvârșită lipsă de sfială ar trebui să ia sfârșit. Ceva maĭ mult se vorbește că mica biserică, purtând numele răposatuluĭ turn, sub cuvênt că împedică vederea generală a' nouluĭ spital, ar fi și dênsa condamnată .....

A înșira exemple cu care să dovedim dărâmarea vechilor clădirĭ, ruina în care le lăsăm pe unele saŭ restaurațiunea, cea-ce maĭ în tot-d'auna însemnează schimbarea originaluluĭ, ar fi să umplem paginĭ întregĭ vorbind de multe resturĭ lăsate noă și demne de o maĭ bună sórtă.

Curtea domnéscă din Tĕrgoviște, rĕmășiță din vechia-ne splendóre nu a fost crutață de indiferința noilor generațiĭ ; până

maĭ de unā-ḑi locuitoriĭ veciniĭ fără sfială luaŭ cărămiḑile...... în interior un ferar instalat cu fóle și unelte, lucra liniștit însoțit de maĭ mulțĭ ucenicĭ ......

Fala scóleĭ bizantine, sfânta Sofia e zilnic prădată de softalele turceștĭ, mărețele mozaicurĭ aŭ devenit mijloc de speculă.....

Piramidele de pe țĕrmiĭ Niluluĭ sunt aprópe vĕduve de învelișul lor; peatra a servit la noĭ construcțiunĭ......

Edmond About ne povestește în «Grecia contimpurană» amărăciunea ce-a încercat David D'Angers, autorul robustuluĭ fronton din fațada Panteonuluĭ luĭ Soufflot. Călătorind în patria luĭ Canaris sculptorul David voi să revadă o operă din tinerețe: statua reprezintând pe o fecióră— în amintirea luptelor pentru independență și la care Francezii, popor generos, nu aŭ lipsit— Oróre! Marmora era ciuruită de glónțe.... Servise de țintă pușcașilor........

Din acéstă digresiune nu avem să tragem nicĭ o conclusiă.

*

Un mic giuvaer perdut în mijlocul Bucureștilor, biserica Stavropoleos, era cât p'aci să fiă sfărâmată sub cuvênt că eșea din noa aliniere; numaĭ uneĭ intervențiunĭ de sus, să datoréză de a nu maĭ fi înscris încă o faptă frumósă la activul nostru. Din când în când ziarele atrag atențiunea celor în drept asupra ruineĭ în care e lăsată. Să vede însă că sârmana biserică e lipsită de veniturĭ.

Numaĭ de veniturĭ nu e lipsită biserica Slobozia după cât se spune, și în adever baniĭ aŭ fost întrebuințațĭ cu folos..... din clădirea veche se maĭ cunóște în fațadă cele patru colóne cu capitelurile lor.

In fundul uneĭ curțĭ aparținênd uneĭ case de curând clădită în calea Moșilor zac bucățĭ de sculptură unele pe jumĕtate îngropate, reprezintând base, colóne, archivolte, timpan, resturĭ provenind din..... reconstrucțiunea sfîntuluĭ Gheorghe.

Mănăstirea Văcăreștĭ în urma uneĭ reparațiunĭ serios întreprinse, a vĕḑut transformându-se una din turle în așa chip, în cât cel din urmă profan își póte da seama de simțitórea deosebire dintre dênsa și cele-lalte turle.

Un om de talia luĭ Vasile Alexandri după o viață întreagă consacrată literilor și poesieĭ e calificat prin publicitate de meșter drege-strică, de falsar, de caricaturist pentru că în cele două edițiunĭ de poesiĭ populare sunt unele îndreptărĭ saŭ adăogirĭ făcute de domnia-sa. Așa de pildă în ediția din 1855 stă scris:

Tot m'oĭ iubi cu Gheorghiță,
Nóptea 'n zorĭ pe la portiță.

Pe când în cea de la 1866:

Tot m'oĭ duce la portiță,
Să daŭ altuia guriță.

Ce nume merită aceia ce îndreptéză, adaogă, înfrumusețéză, poleiesc clădirile ce le sunt încredințate!

Mănăstirea Radu-vodă a avut și ea multe de îndurat. Meșterul căruia s'a încredințat reconstrucțiunea, a creḑut de cuviință să adaoge cupole cu profilurile în formă de pere, cupole ce abundă la Kiev, Novogorod și Sânta Moscva. Una din porțile de intrare în curtea aceleĭ mănăstirĭ se găsește în desăvârșită ruină, pe dênsa se află o icónă mare într'un hal de nespus.

E o deosebire ca de la cer la pământ între biserica Antimuluĭ de aḑi și cea de odinióră. Aquarela d-luĭ Trenk ce se află în museul nostru o dovedește. Tot d-luĭ Trenk datorim o aquarelă a frumóseĭ fântânĭ din valea Filaretuluĭ, care după ce a fost lăsată în părăsire s'a derămat.

Dacă în Bucureștĭ se comit asemenea fapte, dacă aci unde se găsește așa zisa pătura inteligentă, întêiul venit dispune de lucrările peste carĭ aŭ trecut unul, două saŭ maĭ multe vécurĭ, își póte închipui orĭ-cine cea-ce se întâmplă în restul țăreĭ, unde libertatea póte fi mult maĭ mare, prin urmare și absoluta neîngrijire ca și distrugerea vandalică.

Sunt nenumărate esemple cu carĭ putem susține teza ce presintăm. Lipsa de control, bunul plac domnesc în așa grad în cât orĭ-cine dispune de vechile clădirĭ ca de o proprietate personală. Când vre-un personagiŭ însemnat anunță visita vre uneia din ele, ómeniĭ caseĭ îngrijitoriĭ, economiĭ sub titlul de înfrumusețare fără nicĭ o teamă, în câte-va ore șterg lucrărĭ peste carĭ aŭ trecut anĭ la mijloc și presintaŭ póte vre-un interes.

La Govora acum cât-va timp, sub cuvênt că un ministru al țĕreĭ vine la băĭ, unul din ceĭ marĭ de acolo, nu a crezut altceva maĭ bun de făcut de cât să văruiască, să trécă repede cu bidineaua peste o întrégă serie de icóne, sub pretecst că aspectul le era murdar. Ministrul însușĭ mișcat de o asemenea faptă hotărâse ca să pue stréjă pe viitor și să numéscă comisiune care să cerceteze și să aducă remediĭ; dar... cu tótă bunavoința luĭ... nu șĭ-a reamintit că din nenorocire de la propunere până la aplicare, maĭ cu sémă la noĭ, este un drum lung, un drum spinos!

Acum douĭ anĭ se construia o biserică pe lângă Olt, în locul uneĭ alteia vechĭ; ușa provizoriă, lucru de necreḑut, era făcută din câte-va scândurĭ și o veche icónă ce aparținuse precedenteĭ clădirĭ.

Dar cine ar crede că restul podul luĭ Traian a trebuit să sufere de a nóstră nepăsare. Câte amintirĭ nu ne légă de acéstă veche ruină! Niște străinĭ vizitându-o acum câțĭ-va anĭ aŭ rămas înmărmuriți de mizerabilul aspect în care aŭ găsit-o!

Tuturor resturilor le datorim îngrijire. O ruină chiar ținută în curățenie nu se distruge grabnic, cu chipul acesta o putem transmite urmașilor; eĭ la rândul lor póte vor ști să-ĭ dea atențiune.

*

Inainte de a încheia să ne reîntórcem la clădirile bucurescene cărora de și puține la numĕr, dar bune rele cum sunt, saŭ maĭ bine cum au fost, le ar fi trebuit o îngrijire părintéscă. Nu se póte cita absolut nicĭ una care să nu fi avut să sufere de restaurările făcute pe vremurĭ.

Hanurile cele vechĭ aŭ dispărut, hanurĭ ce servéŭ la păstrarea mărfurilor aduse din Lipsca, Constantinopoli saŭ aiurea. Nu ar fi fără interes un studiŭ intreprins asupra lor, câte-va desemnurĭ, schițe, planurĭ saŭ detaliĭ pot servi la o monografiă complectă a Bucureștilor de odinióră.

Sărindaru își aștéptă sentința dintr'un moment într'altul. Căptușéla esterióră cu profilurĭ cu totul altele de cele ce eraŭ precedentele a grăbit ruina asteĭ sărmane bisericĭ..

Schitu Măgureanu, Biserica Albă, Mihaĭ-Vodă, Visarion... aŭ fost restaurate cu architrave, frize, cornice luate dintr'o architectură cu totul alta lor, ast-fel că astă-zĭ sunt cu desăvêrșire desfigurate.

Sub cuvênt că profilurile antichitățeĭ clasice, acelea ale renaștereĭ, fiă italiană, germană saŭ francesă, sunt astă-zĭ bine-vĕḑute în scólele răsăritene, architecțiĭ s'aŭ grăbit ale întroduce în restaurările lor, transformând cu chipul acesta niște clădirĭ ce li se prezintaŭ cu forme simple și fără nicĭ o asemănare cu ordinile clasice de carĭ s'a abuzat și se abuză, de și iartă-ni-se să o spunem verde, că atuncĭ când sunt prezintate în cărămiḑĭ, tencuelĭ, teracote, perd sută la sută din importanța, din buna lor înfățișare.

O clădire bunăóră ca biserica *Dintr'o ḑi* — izolată ḑilele a-

cestea de primăria nóstră — ce raport póte avea cu doricul saŭ corintianul! Brîul ca și cornicea, pusă la adăpost sub o strașină mult eșită în afară, daŭ un caracter particular construcțiuneĭ, mâna restauratoruluĭ abil se póte vedea însă în turla bisericeĭ, forma vechiă trebuie să fi fost disgrațiósă.... decĭ o refecțiune, o restaurare, adică o falșificare!

*

Zilele din urmă s'a urmat o discuțiune incordată în presa artistică francesă asupra restaurăreĭ unuĭ vechiŭ turn alipit conservatoruluĭ de arte și meseriĭ din Paris. Clădirea conservatoruluĭ începută de Vaudoyer, e astă-ḑĭ încredințată d-luĭ Ancelet, un distins architect, profesor de desemn la scóla de Bele-Arte, restaurator sincer, riguros al porțeĭ St. Denis. Se ḑice că profesorul nostru s'ar fi abătut într'un mic detaliu la restaurarea turnuluĭ ḑis Vertbois, de aci o campaniă crâncenă întreprinsă de *Revista diocesianilor* și în particular de d. Viollet le Duc fiul; d. Ancelet protestă.... discuțiunea âncă, pare a nu fi luat sfîrșit.

Ruprich-Robert a lăsat un frumos nume, strâns legat de batrânele clădirĭ de architectură normandă din Caen. Când un artist știă să conducă ast-fel pănă la cult lucrările ce i aŭ fost încredințate, făcând abnegațiune de știința luĭ și să dea netăgăduite dovedĭ de înfrânare, neabătându-se cu o iotă din sarcina ce îșĭ luase; acela merită o frumósă pagină la posteritate.

*

Causa ce susținem este o causă dréptă. Suvenirilor istorice le trebue respect, le trebue iubire. Să le facem cunoscute prin albumurĭ, căcĭ de ce nu am spune-o, mare parte dintrînsele zac ignorate; să luăm copiĭ după picturile religióse, după motivele decorative, să luăm tipare în ipsos după bucățile de sculptură ornamentală și atuncĭ când sunt maĭ de preț, să le introducem ca modele de studiĭ în scólele nóstre; să se întocméscă un control serios asupra tuturor monumentelor, ruinelor saŭ clădirilor vechĭ, cărora le trebuește solicitudine; la a lor restaurare nu se va putea procede, de cât atuncĭ când se vor alcătui studiile necesariĭ, desemnurile, detaliile carĭ întru nimic să nu se abată din adevĕratele vechĭ caractere saŭ elemente de decorațiune ce prezidaŭ într'însele.

Legiuitorul din 1874 inspăimântat de vandalismul ce se săvârșea cu vechile edificiĭ și ruine din carĭ unele numără multe veacurĭ de egzistență se hotără să aducă îndreptare, să pună stavilă pe viitor, înființând un control riguros, fără de care puținul ce ne-a maĭ rĕmas póte să disparā în paguba nóstră.

Din nenorocire acea lege îșĭ așteptă încă aplicarea și cu tóte acestea remediile tristeĭ stărĭ de lucrurĭ actuale nu le găsim de cât într'însa.

O îngrijire de aprópe ni se impune, îngrijire ce are loc în țĕrile civilisate pentru clădirile, pentru lucrările din timpiĭ depărtațĭ.

Monumentele nóstre de vor fi puse la adăpost sub o oblăduire părintéscă, ómeniĭ însărcinațĭ cu supravegherea lor, vor căuta să le facă cunoscute prin publicațiunĭ, să atragă tuturor atențiune, ca lumea să prindă un maĭ mare dor, o maĭ mare iubire de dênsele. Ast-fel vom putea fi singurĭ că am săvârșit o datoriă ce ne era de mult impusă, datoriă legată de cele maĭ scumpe suvenire ce avem, căcĭ în aceste suvenire stă scrisă istoria țĕreĭ nóstre.

STEFAN CIOCARLAN.

TURNUL GOLIEI

De cât-va timp, neîncetat cădeaŭ cărămizĭ și moloz din vîrful Golieĭ, încât lumea de prin prejur se speriase cu desăvîrșire, și se temea ca într'o bună diminéță, să nu vie turnul cu totul peste dênsa, cu atât maĭ mult că comisiunile însărcinate cu examinarea turnuluĭ, dându-șĭ bine sémă de starea periculósă a zidurilor, se pronunțase pentru dărămarea Golieĭ. Zidurile eraŭ crăpate de cutremure de vîraĭ mâna într'ânsele, peatra plesnise peste tot de focurĭ, carĭ trebue să fi fost numeróse, judecând după starea în care era clădirea; în fine turnul era atât de slăbit, încât zidăria începuse a se strivi de greutate, și tóte relele eraŭ numaĭ la partea de jos a turnuluĭ. Acéstă parte, după formele sculpturilor, și după dispoziția bolților de cărămidă cu nervure de peatră, care aŭ multă asemĕnare cu cele din sala ḑisă gotică de la Treĭ-erarchĭ se vede a fi din vremea luĭ Vasile Lupu; iar partea de sus s'a refăcut acum de curênd de egumeniĭ grecĭ aĭ monastireĭ Golieĭ, după cum se adeverește din inscripția următóre, aflată pe coronamentul de d'asupra arculuĭ de la pórta turnuluĭ:

„ΑΝΑΚΑΙΝΙΣΘΗ ΤΟ ΠΕΡΟΝ ΤΟΥΤΟ ΚΟΔΟΝΟΣΤΑΣΙΟΝ .... ΤΗΣ ΠΕΡΑΣ ΒΑΣΙΛΙΚΗΣ ΚΑΙ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΗΣ ΜΕΓΙΣΤΗΣ ΜΟΝΗΣ ...... ΕΠΙΣΤΑΤΟΥΝΤΠΣ ΤΟΥ ΠΑΝΟΣΙΟΤΑΤΟΥ ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΟΥ ΜΕΛΕΤΙΟΥ ΤΟΥ ΒΑΤΟΠΑΙΔΙΝΟΥ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΟΣ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ ΑΝΔΡΕΟΥ ΚΑΡΙΔΗ ΚΑΤΑ ΜΗΝΑ ΜΑΙΟΝ ΤΟΥ 1855. ΣΟΤΗΡΙΟΥ ΕΤΟΥΣ Γ. ΔΕ ΤΗΣ ΗΓΟΥΜΕΝΙΑΣ ΤΟΥ ΠΡΟΜΝΗΣΘΕΝΤΟΣ ΜΑΤΡΟΣ ΜΕΛΕΤΙΟΥ. [1])

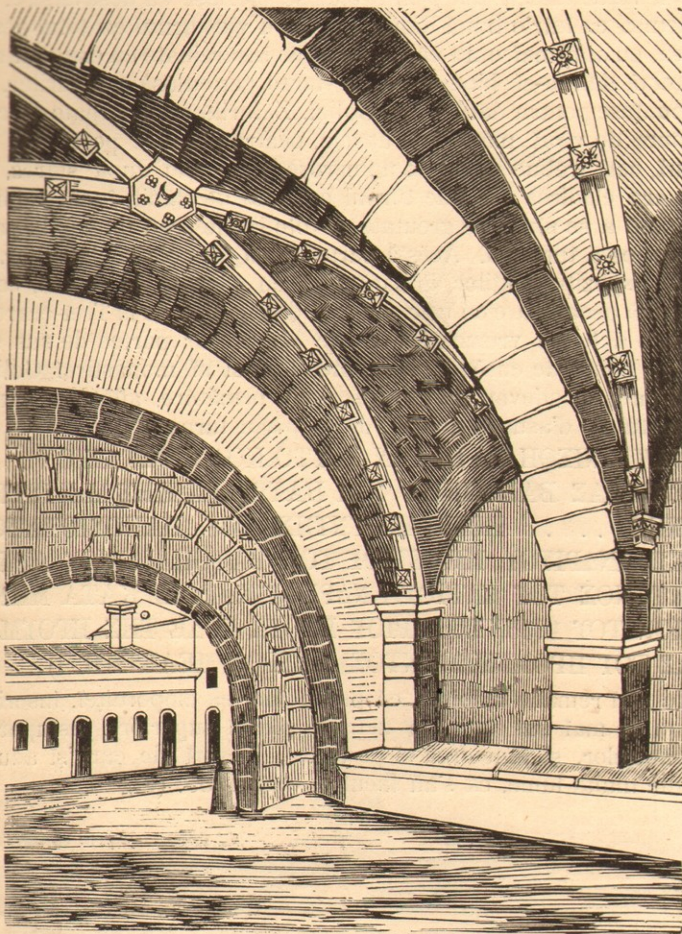
Nu maĭ remâne îndoială, că prin reînoirea clopotnițeĭ, inscripțiunea de maĭ sus înțelege zidirea părțeĭ superióre, astuparea crăpăturelor, și tencuirea eĭ peste tot, lucrărĭ de carĭ 'șĭ aduce aminte multă lume, că s'aŭ făcut la anul 1855. (Fig 1).

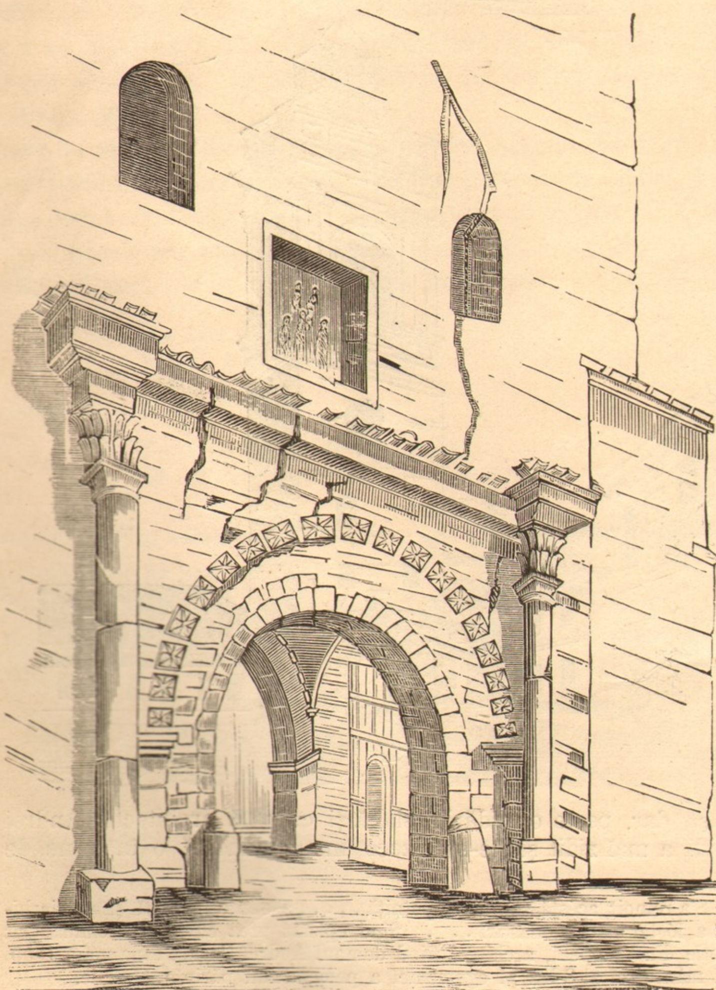
Așa dar, peste o zidărie slabă și crăpată architectul Andrei Caridi, a maĭ zidit șapte-spre-zece metri, dându-ĭ o înălțime de

[1]) S'a reînoit acéstă sfântă clopotniță ..... a sfinte regeștĭ și patriarhiceștĭ a fósteĭ marĭ monastirĭ ..... fiind epistat prea cuviosul archimandrit Meletie din Vatopedi, architect fiind domnul Andreĭ Caridi, luna maiŭ 1855, anul mântuireĭ al 3-lea al egumenieĭ a pomenituluĭ părinte Meletie.

54 metri cu învelitorĭ cu tot până în vîrful cruceĭ, și făcându'l cel maĭ înalt turn din țară; iar cât pentru crăpăturĭ, pe acestea le-a tămăduit ca de obiceiŭ cu tencuealâ, astupându-le ca să nu se maĭ vadă. (Fig. 2).

Acum în urmă luându-se dispoziția a se restaura partea veche

de jos, a trebuit să se ușureze maĭ întâiŭ. stricându-se zidăria de sus, care pe lângă că nu avea nicĭ un interes architectural saŭ istoric, avea neajunsul că apăsa mult pe zidăria de jos, care era cu totul slăbită

Cu împrejurarea restaurărei turnuluĭ, s'a găsit urmele uneĭ scărĭ în spirală. care se suia până la 20 metri înălțime.

Acest turn făcea parte din cetățuia Golia. și comunica cu bastiónele din cele patru colțurĭ ale pătratuluĭ cetățuieĭ prin ușĭ laterale, care fuseseră în urmă zidite. In privința acestor lucrurĭ vom reveni, când va fi gata restaurarea.

Ar fi de dorit să se repare pe unele locurĭ, cât de puțin, zidurile și bastiónele din colțurĭ. maĭ cu sémă pentru a împedica degradările să maĭ continue.

Când vor fi ast-fel restaurate ḑidurile. bastiónele și turnurile, cetățuia Golieĭ va avea un interes istoric și archeologic pentru ceĭ ce găsesc mulțumire în asemenea lucrărĭ, și va fi destul de solidă ca să poțĭ dori cuĭ-va, după cum era obiceiul *„să trăeștĭ cât Golia“*.

N. Gabrielescu

CONSTRUCȚIUNI RURALE

Arta de a adăposti pe om, animale și recolte cu simplicitate, soliditate și economie, este primul problem de deslegat în știința de la țară.
(Francois de Neufchateaux)

Una din preocupațiunile nóstre de căpetenie, când ne am hotărît a întreprinde publicarea *analelor arhitectureĭ*, a fost și aceea de a căuta să aducem un serviciŭ, cât de modest, celor ce locuind la țară n'aŭ nicĭ mijlócele, nicĭ posibilitatea de a profita de concursul și de cunoștințele ómenilor specialĭ ce locuesc numaĭ orașele și se ocupă maĭ numaĭ exclusiv cu construcțiunile de oraș.

In orașele marĭ, grație capitalurilor și nevoilor multiple, știința și arta de a construi, face marĭ progrese. Capitala maĭ cu sémă, de la un timp încóce a dat o imensă impulsiune, și a silit pe arhitecțĭ să întroducă îmbunătățirĭ simțitóre în arta de a construi. Pe fie-care ḑi se perfecționéză sistemele de construcție și se face posibilă executarea de lucrărĭ, ce eraŭ imposibile acuma ḑece anĭ.

La țară, din nenorocire, arta de a construi n'a putut face marĭ progrese. ba maĭ am putea ḑice că nu e cunoscută, lucrând fie-care după cum 'l ajută experiența și chibzuiala personală.

Sunt puține localitățĭ unde s'a avut în vedere câte puțin regulile arteĭ de a construi, la clădirea celor necesare diferitelor exploatărĭ. Trebue să constatăm cu mulțumire, că pe proprietățile ce constitue *Domeniul Coróneĭ*, grație impulsiuneĭ și dorințeĭ intime a M. S. Regele și cu concursul administrațiĭ energice și inteligente a D-luĭ I. Kalinderu se construesce tot în mod sistematic, căutându-se a se satisface prin ómenĭ specialĭ tóte cerințele unor exploatărĭ regulate.

La timp oportun, și cu înalta autórisație bine voitóre a Maestățiĭ Sale Regele, vom da publicitățiĭ, sub acéstă rubrică, diversele progrese și instalațiunĭ realisate pe diversele proprietățĭ ale Domeniuluĭ Coróneĭ.

Ceea ce te isbeşte imediat când examinezĭ o construcție din cele vechĭ de la țară, este ignoranța cu care s'a construit îngrămădind materiale fără folos ca și cum ar fi clădit pentru secole. Tóte aceste construcțiĭ, carĭ lasă de dorit din punctul de vedere economic, sunt în adevĕr fórte solide, dar la ce bun atâta perdere de material și capital. Abilitatea unuĭ constructor, nu constă în a face ziduri de cetate, ci a obține cea maĭ mare soliditate cu cea maĭ strictă economie.

In general se crede că pentru la ţară nu e necesar a cunóşte arta de a construi, şi că primul venit póte face cele maï importante clădirï rurale. Acésta este o mare erore, şi vom căuta să o combatem cu probe.

Aceia dintre cititoriï noştri. carï vor bine-voi a da atenţiune cercetărilor nóstre, se vor convinge că nu e tocmaï uşor să construeştï *bine, solid* şi *eftin*. Asemenea vor avea ocasiune să vadă că înainte de a avea cine-va pretenţiunea să ştie a clădi, fie chiar la ţară, trebue să facă óre-care studiï teoretice.

Spre a ne putea face utilï celor ce construesc la ţară şi pentru carï întreprindem acest studiŭ, vom căuta a începe prin a da óre-care noţiunï generale asupra materialelor precum şi diferitele mijlóce practice de a le întrebuinţa; fără însă a avea pretenţiunea să hotărîm regulï absolute de urmat.

După expunerea asupra materialelor şi a moduluï lor de întrebuinţare, vom studia diversele felurï de clădirï necesare la ţară pentru adăpostul omuluï, animalelor, productelor şi alte trebuinţe.

Ast-fel procedênd, sperăm să fim utilï tutulor celor ce trăesc la ţară şi sunt nevoiţï a'şï construi în condiţiunï modeste, clădirï de care are nevoe pentru o exploatare.

Materialele necesare în construcţiï rurale.

Cel d'întâiŭ lucru de cunoscut, când voim să construim, este materialele de care putem dispune, precum şi felul şi calitatea lor.

Nefiind locul aci a trata pe larg despre materiale, ne vom limita a arăta pe cele întrebuinţate şi recunoscute ca bune.

Materialele de care ne servim în orï-ce construcţie se pot divide în două categoriï:

I. **Materiale naturale**, adică acelea ce le găsim gata în natură, şi pe care pentru a le întrebuinţa n'avem nevoe de cât să le fasonăm puţin după împrejurărï. — Astfel sunt: *pietrele în general şi lemnul.*

II. **Materiale artificiale saŭ fabricate**, adică acelea ce le obţinem printr'o combinaţie de óre-care materiale naturale, saŭ transformând materialele naturale într'un produs special prin ver-un procedeŭ de fabricaţie óre-care. — Astfel sunt: *cărămidile, olanele şi fabricatele similare, varurile, cimenturile, ipsosul, sticlăria şi metalele din comerţ.*

Materialele naturale constitue una din bogăţiile ţăreï nóstre, şi se găseşte în tóte localităţile cu fórte puţine escepţiï.

Pietrele de construcţie constitue masivul munţilor noştri şi se găseşte sub forma de *piatră calcară* (vărósă), *silicósă* (sticlósă) *petrişurï* saŭ *nisipurï.*

Piatră calcară saŭ vărósă, este aceia care se topeşte în apă-tare, producând o căldură mare şi un fel de ferbere, şi se sgârie lesne cu un fer. Din ast-fel de piatră se face varul prin ardere în cuptóre.

Fiind de o structură nu tocmaï désă, se lucrédă cu înlesnire, ceea-ce o face fórte bună şi iconomică pentru clădirï; deosebit maï are şi calitatea de a se lega bine cu mortarurile.

Piatră silicósă saŭ sticlósă, este aceia care nu se topeşte în apă-tare, se sgârie anevoe şi scapără la lovirea cu amnarul. — Acéstă tărie a pietrelor silicóse le face să se lucrede maï cu greŭ, şi prin urmare să coste maï mult; de aci o pedică la întrebuinţarea lor în construcţiï iconomice, ca cele rurale, afară de casul când se găsesc în condiţiunï escepţionale în localitate în raport cu alte materiale naturale saŭ fabricate.

In categoria pietrelor silicóse intră gresurile în genere, graniturile şi conglomeratele, — tóte fórte abundente la noï în ţară.

Pietrişul nu este de cât un material natural pietros format din sfărâmăturï de pietre rostogolite de ape torenţiale şi depuse în straturï pe patul gârlelor saŭ sub câmpiï la o adâncime óre-care.

In general se înţelege prin pietriş sfărâmăturile ce nu sunt maï marï de 5—6 centimetri în diametru, nicï maï micï de 5 milimetri.

De sunt maï marï bucăţile, trec în categoria bolovanilor saŭ a materialuluï pietros brut. De sunt maï micï, se numesc nisipurï.

Nisipurile sunt aşa dar, fărâmăturile de piatră de la 5 milimetri în jos, până la pulbere.

In genere se dice nisip grăunţos de la 2—5 milimetri şi nisipul mărunt cel de la 2 mm. în jos. Nisipul cel maï bun e cel provenit din pietre silicóse.

Lemnul este materialul natural cel maï important în orï-ce construcţie şi maï cu sémă pentru clădirile rurale, căcï se găseşte maï cu înlesnire şi este maï la îndemână orï-căruï lucrător, acesta şi esplică faptul că în general clădirile rurale se fac în mare parte de lemn.

Speţele maï bune pentru construcţie sunt în prima linie, bradul şi stejarul, şi apoï vine fagul, plopul, etc.

El se găseşte în comerţ sub tóte formele necesare, ca scândurï, grindï, căpriorï etc. lucrat în fierĕstrĕŭ saŭ cioplite de mână după împrejurărï.

Materialele artificiale saŭ fabricate sunt de o mare utilitate în construcţiunï de orï-ce gen, căcï maï nu este clădire cât de mică în care să nu avem nevoe de cărămidă, var, geamurï, fer etc.

Cărămidile constitue materialul artificial cel maï preţios, în orï-ce localitate unde piatra naturală lipseşte saŭ se găseşte cu un preţ prea ridicat.

Când căutăm o iconomie fórte mare, saŭ lemnul de foc lipseşte în localitate, atuncï cărămidile se întrebuinţeadă ne arse. Pentru a le fabrica, se ia pământ humos curăţit de pietre şi orï-ce materiï vegetale, şi se frământă cu paie tocate şi apă, după care se tórnă în tipare de cărămidă obicinuite. După ce s'aŭ uscat bine la adăpost de plóe, se pot întrebuinţa la părţile de clădire ferite de umedélă. De voim să facem o construcţie maï îngrijită, atuncï ne servim de cărămidï arse.

Ca să avem cărămidï bune, trebue să căutăm un pământ humos, pe care să'l săpăm şi să'l facem moşoróe de cu tómna ca să degere şi să se desfacă pietrele saŭ materiile vegetale ce ar fi în el.

In primă-vară se frământă bine cu puţină apă şi se tórnă în tipare obicinuite spre a'ï da forma necesară, după care operaţie se întinde pe o arie preserată cu ceva nisip. Dacă pământul de felul luï n'are nisip, se va pune ceva nisip mărunt la frământat ca să nu crape la uscare.

După ce s'a sbicit puţin pe arie se face banchete acoperindu-le cu paie să nu le strice plóia, saŭ se pune sub şatre uşóre pe lăviţï. După ce s'a uscat bine se aşédă în cuptóre şi se arde necontenit până ce iese focul d'asupra. Trebue focul început încet şi mărit câte puţin până ce se vede că nu maï iese aburï, ceea-ce arată că s'a evaporat apa tótă din cărămidï. După verï-o 7—8 dile ardere, după cum e şi lemnul ce avem, se opreşte focul şi se lasă a se răci cuptorul încet, după care se póte lua cărămida spre întrebuinţare.

Ca arderea să fie reuşită, trebue să ferim cuptorul de vênt şi de plóie. In ast scop facem un fel de ulucï provisoriï despre partea vêntuluï şi acoperim cuptorul cu pământ şi paie.

Dacă fabricarea a fost făcută bine, cărămida trebue să fie

roșie-vînătă, să sune ca óla când o lovești cu ciocanul și pusă în apă să nu se topéscă.

Avênd nevoie de cărămiḑĭ de sobă, atuncĭ ele trebuesc făcute pe jumětate de gróse, ca cele de zid și de arse tot pe jumětate, căcĭ se légă maĭ bine cu pămêntul când facem sobele, și fiind maĭ puțin arse rabdă maĭ bine la foc.

Dimensiunile cele maĭ bune de dat cărămiḑilor sunt : 0,m27 de lungĭ ; 0,13 late și 0,06 gróse. Pentru a obține aste dimensiĭ, trebue ca tiparele să aibă cam câte 0.005 — 0.01 maĭ mult în fie-care dimensie.

Cele de sobă ar avea : 0,27 ; 0.13 ; 0.03.

Olanele, țiglele, burlanele și alte produse de felul acesta sunt necesare în clădirile rurale, căcĭ ne înlesnește facerea de învelitorĭ iconomice și fórte sănătóse. Fabricarea lor e cu totul specială și aparține olarilor, decĭ nu maĭ intrăm în detaliŭ de fabricație de óre-ce orĭ de câte orĭ vom avea nevoe, trebue să avem recurs la olarĭ, nefiind posibil a le fabrica orĭ și cine cum se póte face pentru cărămiḑĭ.

Varurile sunt materialele artificiale carĭ resultă din arderea pietrelor zise de var. Fabricația varuluĭ constitue o specialitate care aparține vărarilor și la carĭ trebue să recurgem la nevoe.

Varurile sunt albe saŭ grase și hydraulice saŭ negre.

Varul alb saŭ gras, este acela care se stinge în apă ferbând, iar după ce se răcește se face ca un fel de lapte prins. — Ele se maĭ caracterisă și prin faptul că prin stingere volumul se mărește până de 2 saŭ 3 orĭ chiar. — Cel care crește maĭ puțin la stins e ḑis și var slab.

Varul hydraulic saŭ negru, e un fel de var în compoziția căruia se găsește argilă în o cantitate oare-care. Din acéstă causă el nu se stinge de cât prin stropire cu apă, transformându-se în pulbere. Nu se înferbântă la stingere și nicĭ nu-șĭ mărește volumul.

De aci vedem că varul alb e mai iconomic ca cel negru, căcĭ din cantitățĭ egale de var, la stingere obținem mult maĭ puțin din cel negru.

Varul negru însă are calitatea specială că se întărește și în apă, cea-ce varul alb nu rabdă : Decĭ când lucrăm în apă saŭ la umezélă, nu putem lucra de cât cu var negru, iar în loc uscat cu var alb.

Și varul negru are diferite calitățĭ după cantitatea de humă ce conține, ast-fel este var hydraulic slab, tare și fórte tare.

Cimenturile sunt un fel de varurĭ hydraulice cu fórte multă argilă, adică până la 30%. Când piatra de var hydraulic coprinde acéstă cantitate de argilă în mod natural, atuncĭ și cimentul ce obținem prin ardere ḑicem că este natural, iar când facem o composiție în felul celeĭ naturale, obținem un ciment artificial.

Cimentul este un material scump, căcĭ nu se fabriceaḑă în țară de cât de cât-va timp, și maĭ tot cimentul vine din străinătate, de aceia întrebuințarea luĭ în construcțiĭ rurale e fórte limitată.

Cimentul este bun la pardoselĭ, la canalurĭ și stăvilare unde se cere o închegare repede a zidăriĭ.

Ipsosul este un fel de pulbere albă ce se obține prin arderea petreĭ zisă de ipsos și măcinarea eĭ ca făină.

Intrebuințarea luĭ în construcțiĭ rurale este fórte limitată de óre-ce este scump, se conservă anevoe și nu se poate lucra de orĭ-cine.

Sticla sub formă de giamurĭ e necesară în orĭ-ce construcție, și grosimea cea obicĭnuită este cea de 2 milimetri.

Metalele se întrebuințéză în diferite forme dupe trebuințe și cum se găsește în comerț. Maĭ în general avem nevoe de fer și îl găsim ca *șine* de diferite forme, saŭ ca *table* pentru învelit. Tablele sunt negre, cositorite (tabla albă), saŭ plumbuite.

Mai avem și *zincul* în formă de foĭ, care e fórte bun dar este scump și trebue lucrat de specialiștĭ cea-ce îl face impropriu pentru clădirĭ iconomice.

(Va urma)

DOMENIUL COROANEI

ȘI

CONSTRUCȚIUNEA CASELOR ȚĂRĂNEȘTI

Este știut că una din dorințele intime ale M. S. Regele a fost și este îmbunătățirea traiuluĭ țěranilor atât după proprietățile Sale particulare cât și a celor dupe Domeniul Coróneĭ.

Pe acestea din urmă, grație inteligenteĭ și neobositeĭ administrațiĭ a d-luĭ I. Kalenderu, îmbunătățirile de tot soiul ce se aduc ḑilnic, aŭ făcut ca Domeniul Coróneĭ să devină un model de organisație și administrație.

De la înființarea acesteĭ instituțiunĭ și până aḑĭ, s'a făcut și se face enorme sacrificiĭ băneștĭ pentru a aduce într'o stare regulată, niște proprietățĭ ce eraŭ până aci exploatate în mod barbar aprópe, fără nicĭ o regulă și fără un folos pentru populația stabilită pe ele.

Construcțiunile de tot soiul. precum : Scolĭ, Bisericĭ, Primăriĭ, și alte diverse clădirĭ fórte importante necesare exploatăriĭ, aŭ fost executate în condițiunile cerute de regulile arteĭ moderne.

Acum a venit și rêndul locuințelor propriĭ ale țěranilor.

Printr'o importantă circulară către agențiĭ administrațiiĭ Domeniuluĭ Coróneĭ, d-nu J. Kalenderu, le face cunoscut să aibă tótă băgarea de sémă și stăruința ca, țăraniĭ să se obicinuiască a'șĭ face case sistematice conform tipurilor întocmite de serviciul sanitar superior carĭ corespund tutulor cerințelor hygieneĭ și iconomieĭ.

Spre a fi și maĭ practică měsura, s'a hotărît ca pe fie-care domen să se cládéscă la anul viitor chiar, case model dupe care să se orienteze țăraniĭ în clădirea alor lor.

Měsura luată de Onor. Administrație a Domeniuluĭ Coróneĭ, ni se pare din cele maĭ norocite, și merită a fi cunoscută maĭ în detaliŭ de cititoriĭ noștri, de aceia ne vom face o datorie a reveni în numěrul viitor al *Analelor*, arătând tipurile propuse și regulamentul întocmit pentru aplicarea lor.

I. S.

JUDETUL BRAILA

Concurs pentru facerea proectuluĭ clădireĭ palatuluĭ administrativ și judecătoresc.

Județul Brăila pune la concurs facerea planurilor unuĭ palat unde să încapă autoritățile acestuĭ județ și anume :

1) *Prefectura și Comitetul permanent cu locuința Prefectuluĭ.*
2) *Tribunalul cu curtea juraților.*
3) *Casieria generală a Județuluĭ.*

Locul pe care se va face acéstă construcție e cel arătat maĭ jos.

S'a fixat două premiĭ pentru proectele ce se vor găsi maĭ bune.

Premiul I de leĭ 3000.
Premiul II de leĭ 1500.

Proectele premiate rĕmân proprietatea Județuluĭ o dată premiul plătit.

Orĭ-ce proect va purta o deviză și într'un plic sigilat va fi numele autoruluĭ. Plicul se va desigila după acordarea premiuluĭ.

Proectele se vor depune la cancelaria comitetuluĭ permanent care le va înainta onor Minister de lucrărĭ publice spre cercetare și acordare de premiurĭ.

***

Modul cam cum comisiunea instituită cere a se întocmi acest palat.

Acest palat va fi cu subsol, parter și etagiŭ.

In parter se va așeza Tribunalul, curtea Juraților și Casieria.

Distribuțiunea lor vor fi ast-fel ca serviciile să corespundă între ele în un mod pe cât se póte maĭ facil.

Atât Tribunalul cu Curtea Juraților, cât și Casieria vor avea intrare separată.

In etagiŭ vor fi Prefectura și Comitetul permanent cu serviciile anexate la dênsul, salónele de recepție și locuința Prefectuluĭ.

Va fi o scară mare destinată recepțiunilor și alte scărĭ de serviciŭ.

Tóte grinḑile de la etage vor fi de fer afară de lemnăria învelitoareĭ.

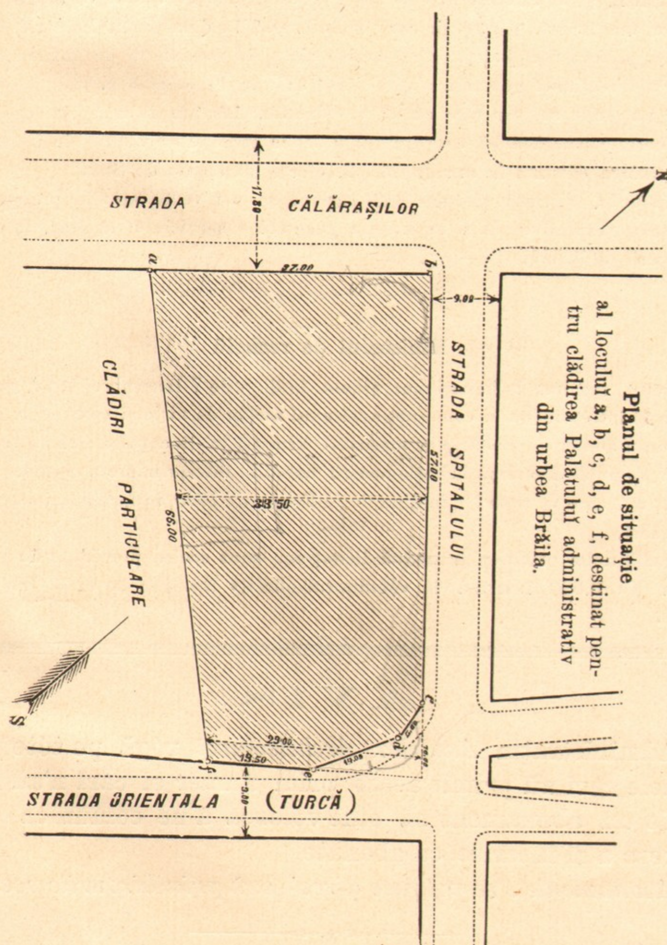
Parterul trebuie a fi la o înălțime de la fața pământuluĭ. Comisiunea dorește a avea pentru *localul archivelor* o jumĕtate de etagiŭ în pămĕnt (subsol) luminat cu ferestre maĭ micĭ pe tótă fațada despre strada Spitaluluĭ, distribuită în sălĭ marĭ unde se va păstra archivele tuturor autorităților din acest local.

Acest subsol va fi boltit.

Asupra aceste dispozițiunĭ se lasă autoruluĭ proectului libertatea de a indica și o altă soluțiune pentru archive, nu trebue însă a avea o clădire separată pentru archivă, nicĭ a întrebuința podurile.

Comisiunea dorește să se ia tóte mĕsurile posibile pentru a asigura archiva contra deteriorărilor.

In camerile unde se prevede să se lase în ḑidurĭ dulapurĭ, ele vor avea lățimea uneĭ cóle de hârtie care este forma dosaruluĭ. In aceste dulapurĭ se vor pune etagere și portițele vor fi de tablă de fier.

Planul de situație al loculuĭ a, b, c, d, e, f, destinat pentru clădirea Palatuluĭ administrativ din urbea Brăila.

Localul Prefectuluĭ: camere marĭ două și opt micĭ destinate pentru locuința Prefectuluĭ. Se vor dispune tóte în o parte a clădireĭ.

Camerile arătate în lista pentru aproḑĭ, gardă etc. în numĕr de ḑece vor face objectul unuĭ nou local separat de localul cel mare avênd două etage și dedesupt pivniță pentru lemne formând treĭ despărțiturĭ.

Devizu pentru clădirea acestuĭ palat va fi pe serie de prețurĭ.

Județul are la dispoziție suma de leĭ 450.000.

Predarea planurilor la cancelaria comitetuluĭ permanent se fixéză la 1 Aprilie 1890.

TABLOŬ

de camerile ce trebue să coprindă palatul administrativ

No. camerilor	NUMIREA OFICIILOR	Saloane marĭ	Camere marĭ	Camere micĭ
	Prefectura și Comitetul permanent			
2	Sălĭ de așteptare	—	2	—
1	Cabinetul Prefectuluĭ	—	1	—
1	Cameră idem	—	—	1
1	Cabinetul Directoruluĭ	—	—	1
1	Grefa Prefectureĭ	—	1	—
2	Registratura și Arhiva Prefectureĭ	—	—	2
1	Sala Comitetuluĭ	—	1	—
1	Sala ședințelor consiliuluĭ	1	—	—
1	Grefa comitetuluĭ	—	1	—
1	Comptabilitate	—	—	1
1	Registratura comitetuluĭ	—	—	1
1	Arhiva	—	—	1
2	Serviciul sanitar	—	—	2
2	Serviciul technic	—	1	1
1	Serviciul de prestație și statistică	—	—	1
	Locuința Prefectuluĭ și salonul de recepție			
2	Salóne marĭ	2	—	—
2	„ micĭ	—	2	—
8	Camere	—	—	8
	Tribunalul			
1	Sala ședințelor	1	—	—
1	Sala de deliberărĭ (camera de consiliŭ)	—	1	—
1	Cabinetul Președinteluĭ	—	—	1
2	Grefa Tribunaluluĭ	—	1	1
1	Arhiva cu dulapurĭ în ḑid	—	1	—
1	Registratura	—	—	1
2	Judele de instrucție, una cu dulapurĭ în ḑid	—	—	2
2	Procuror, una cu dulapurĭ în ḑid	—	—	2
1	Sala pentru așteptare (paspardus)	1	—	—
1	Cameră pentru notariat cu dulapurĭ în ḑid	—	1	—
1	Cameră pentru conservarea corpurilor delictuluĭ	—	—	1
1	Cameră pentru advocațĭ	—	1	—
2	„ „ Portăreĭ	—	1	1
1	Sala curtea cu jurațĭ	1	—	—
1	„ deliberăreĭ juraților	—	1	—
1	Grefa și arhiva curțeĭ cu jurațĭ	—	1	—
1	Cameră a judecătorilor curți	—	—	1
2	„ pentru marturĭ	—	—	2
2	Bolțĭ pentru arhiva Tribunaluluĭ	—	—	—
1	„ „ „ Județuluĭ	—	—	—
	Casieria Generală			
1	Cameră mare unde să se așeze un grilaj cu două ghișeurĭ pentru operațiunile de primire și rĕspunderĭ	—	1	—
2	Cameră pentru grefa casieriĭ	—	1	1
1	„ „ registratura și facerea recipiselor unde se va așeza un grilaj cu 2 ghișeurĭ	—	1	—
1	Cameră pentru arhivă	—	—	1

Aceste camere vor avea un antreŭ mare care va servi ca sală de așteptare și unde perceptoriĭ 'șĭ vor îndeplini lucrările când vin cu vărsarea banilor.

Se vor maĭ construi ca dependințe și următórele camere:

2 camere pentru intendentul localuluĭ.
1 cameră pentru aprozi comitetuluĭ și Prefectureĭ.
2 camere pentru aprozi Tribunaluluĭ.
1 cameră pentru aprodul casieriĭ.
2 camere pentru arestul Tribunaluluĭ și curțeĭ cu jurațĭ.
1 cameră pentru arestul Prefectureĭ.
3 încăperĭ în pămĕnt sub dependințĭ pentru conservat lemnele.

BIBLIOGRAFIE

De și scrierile privitóre la artă sunt fórte rarĭ la noĭ în țară, prin faptul că sunt puținĭ iubitorĭ de artă care să încurageḑe astfel de întreprinderĭ, totușĭ, de la un timp încóce, constatăm cu bucurie că o seamă de tinerĭ, animațĭ de un sentiment ce le face onóre, și cu un talent particular, au început a da publicitățiĭ câte va studiĭ importante din tóte punctele de vedere, cu privire la monumentele nóstre istorice. Astfel avem:

Ruina Sănicóra, de N. Gabrilescu architect.

Privire generală asupra Monumentelor Naționale și mijlocul de a împedica distrugerea lor, de N. Gabrilescu architect.

Despre restaurarea Monumentelor Istorice în streinătate și în România, de G. Sterian architect.

Din causa abundențeĭ materiĭ ne mulțumim a semnala numaĭ apariținnea acestor lucrărĭ, reservându-ne ca în numerile viitóre ale *Analelor Architectureĭ* să studiăm în detaliu aceste scrierĭ.

I. S.

NUMIRE

Prin înaltul decret Regal No. 3486 die 18 Decembre 1889, s'a numit ca architect al ministeruluĭ agricultureĭ, industrieĭ, comerțuluĭ și domenielor d-nu architect I. N. Socolescu, în locul d-luĭ N. Cerchez dimisionat.

CLADIRILE SCOLARE

din creditul de 21.107.892 leĭ din 1886

După legea din 18 August 1886 se regulase clădirea a 42 edeficiĭ scolare în valóre de 21.107.892 leĭ, și anume :

1) Liceul Mateiŭ Basarab.
2) „ Sf. Sava.
3) „ Laurian.
4) „ Codreanu.
5) „ din Brăila.
6) Reparațiĭ la Asilul Elena-Dómna
7) Lucrărĭ la Universitatea din Bucureștĭ.
8) Scóla Normală Vasile Lupu din Iașĭ.
9) Scóla centrală de fete din Bucureștĭ.
10) Scóla centrală de fete din Iașĭ.
11) Scóla profesională de fete din Iașĭ.
12) Museul Național.
13) Institutul anatomic.
14) Institutul fisiologic.
15) Institutul chimic.
16) Institutul și grădina botanică.
17) Universitatea din Iașĭ.
18) Liceul internat în Bucureștĭ.
19) „ „ „ Iași.
20) „ externat „ Bucureștĭ.
21) „ „ „ Iașĭ
22) „ „ „ Galațĭ.
23) „ „ „ Severin.
24) Seminarul din Bucureștĭ.
25) „ „ „ Iașĭ.
26) Scóla Normală Carol I.
27) „ „ din Bârlad.
28) Orfelinatul din Bucureștĭ.
29) Reparațiĭ la liceul din Craiova.
30) Localul ministeruluĭ Inst. Publ.
31) Reparațiĭ la gimnas. din Buzĕŭ.
32) Reparațiĭ la școla centrală de fete de la Craiova.
33—42) Ḑece gimnasiĭ.

Din aceste lucrărĭ, cele de la No. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 22, 29, 30, 31, 32 sunt deja terminate. Cele de la No. 8, 9, 10, 16, 20, 23, și treĭ gimnasiĭ sunt în lucru și vor fi gata anul viitor.

Pentru restul lucrărilor, s'a luat măsurĭ a se face proiectele celor ne pregătite încă și a se scóte în licitație cele ce sunt gata.

La 15 Ianuarie se scóte în licitație gimnasiele din Têrgoviște, Bacăŭ, și Fălticenĭ.

In Februarie saŭ Martie se va scóte în licitație : Liceul internat, liceul externat, și seminarul, tóte din Iașĭ ; liceul internat și seminarul din Bucureștĭ ; Scóla Normală Carol I ; Scóla profesională de fete din Iașĭ ; cea de a doua scólă Normală.

Ast-fel că nu va rĕmâne pentru cursul anuluĭ 1890 de cât Universitatea din Iașĭ, Museul și institutele din Bucureștĭ, carĭ cer un studiŭ maĭ amănunțit ca proiecte și instalațiĭ.

LICITAȚIUNI

Ministerul Instrucții Publice și al Cultelor

Divisia comptabilitățeĭ și construcțiunilor

In vedere că atât proiectele cât și devisele clădirilor scóse în licitațiune a doua óră pentru ḑiua de 1 Decembre 1889, nu aŭ fost gata la ḑiua fixată spre a fi studiate de concurențiĭ doritorĭ, conform publicațiuneĭ din *Monitorul oficial* No... din Octombre a. c., ministerul publică o nouă licitațiune pe ḑiua de 15 Ianuarie 1890, orele 3 p. m., în pretoriul ministeruluĭ, pentru darea în întreprindere a clădirilor gimnasielor din Têrgoviște în valóre de leĭ 225.000, din Bacăŭ în valóre de leĭ 216.522, banĭ 26, din Piatra în valóre de leĭ 219.525, banĭ 90 și din Fălticenĭ în valóre de leĭ 222.437, banĭ 80, având de basă planul tip elaborat și admis de minister.

Licitațiunea se va ține prin oferte sigilate, conform legeĭ comptabilitățeĭ generale a Statuluĭ; și concurențiĭ spre a fi admișĭ la licitațiune vor trebui să depună o-dată cu oferta recepisa caseĭ de depunerĭ și consemnațiunĭ, coprinḑênd cauțiunea provisorie de 5 la sută din valórea devisuluĭ clădireĭ pentru care concurează.

Dispozițiunele coprinse în articolele 40-57 din legea comptabilitățeĭ generale a Statuluĭ sunt obligatoriĭ pentru ținerea licitațiuneĭ.

Planul, devisele, memoriele, cum și caetele de sarcine și condițiunile generale și speciale de lucrărĭ publice, dupe carĭ se vor face clădirile scolare sus menționate, se pot vedea în tóte ḑilele de lucru de la orele 3—5 p m, cu începere de la apariția acesteĭ publicațiunĭ în *Monitorul oficial*, în noul local al ministeruluĭ din strada Diaconeselor.

Lucrările de construire se vor începe în primăvéra anuluĭ viitor.

Ministerul de interne

Direcția generală a serviciuluĭ sanitar

Licitațiunea ce era destinată a se ține în ḑiua de 20 Decembre 1889, publicată prin *Monitorul oficial* No 158 din 19 Octombre 1889, pentru construcțiunea de 5 nouĭ spitale rurale, amânându-se din causă că a trebuit introduse maĭ multe ameliorărĭ planurilor de construcțiune, ministerul publică din noŭ licitațiunĭ pentru darea în întreprindere a construcțiunelor acelor spitale rurale în numĕr de 5, și anume primul în comuna Dămienesci, județul Roman, al douilea în comuna Viziru, județul Brăila, al treilea în comuna Petresci-de-Sus, județul Gorj, al patrulea în comuna Plăginesci, județul Râmnicu-Sărat, și al cincilea în comuna Negrescĭ, județul Vaslui carĭ licitațiunĭ se vor face aparte pentru fie-care spital rural, în ḑiua de 20 Ianuarie 1890, atât la prefecturile județelor respective cât și la ministerul de interne, cancelaria direcțiuneĭ generale a serviciuluĭ sanitar, la orele 3 p. m.

Licitațiunile se vor face cu oferte sigilate, însoțite de recepisa caseĭ de depunerĭ, constatând că concurentul a depus garanție provisorie de 5 la sută din valórea ofertată în numerariŭ saŭ efecte garantate de Stat.

Planurile, devisele și caetele de sarcine se pot vedea atât la prefecturile județelor respective cât și la direcția generală a serviciuluĭ sanitar, în ḑilele de lucru de la orele 11—5 p. m.

Ministerul de resboiŭ

Prețul resultat la licitațiunea ținută în ḑiua de 7 Decembre 1889, pentru darea în întreprindere a construcțiuneĭ unuĭ atelier de forje și ciocane cu abur, și a unuĭ atelier de tocilărie la arsenalul armateĭ în Bucurescĭ, nefiind mulțumitor, se publică o nouă licitație pentru darea în întreprindere a citatelor construcțiunĭ, care va avea loc în ḑiua de 24 Februarie 1890, în localul ministeruluĭ de resbel.

Condițiunile privitóre la acéstă licitațiune sunt acelea prevĕḑute în publicația No. 3,830, inserată în «Monitorul oficial» No. 148 de la 6 Octombre 1889.

AVIS

Administrația *Analelor Architectureĭ* rógă pe tóte persónele carĭ aŭ primit acest prim numĕr și carĭ n'aŭ subscris un abonament să bine-voiască a ne comunica dacă doresc a fi înscrise ca abonate.

Abonamentele se pot face direct saŭ prin birourile postale.